

Petak, 3. februar 2006.
Svedokinja Iv-En Prentis (Eve-Ann Prentice)

Otvorena sednica
Optuženi pristupio Sudu
Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Molim svedokinju da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK PRENTIS: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Izvolite, sedite. Znam da ćete morati možda sa vremena na vreme da ustanete. To, naravno, možete da učinite. Gospodine Miloševiću, izvolite.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Gospodo Prentis, (Eve-Ann Prentice), molim vas predstavite se?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Zovem se Iv-En Prentis. Ja sam novinarka i specijalizovala sam se za izveštavanje iz regiona Balkana. Sredinom devedesetih prvo za "Gardijan" (Gurdian), a zatim za "Tajms" (Times) u Londonu (London).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste politički izveštač. Odakle potiče vaše interesovanje za političke teme?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Uvek sam želela da pišem o politici istočne Evrope (Europe). Pretpostavljam da to na početku dolazi od činjenice da je moj otac bio političar, a takođe je radio u Poljskoj (Poland) i drugim delovima istočne Evrope. Prema tome, još kao dete putovala sam tamo, ali moj interes za Balkan zapravo počinje sredinom devedesetih i tada sam odlučila da je to deo sveta za koji želim da se specijalizujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sredinom osamdesetih kad ste počeli da se interesujete za taj deo sveta, kako kažete, kakva ste saznanja o tom prostoru imali pre nego što ste počeli da dolazite u Jugoslaviju, u SFRJ?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Imala sam vrlo malo znanja pre nego što sam tamo otišla. Čitala sam o tom delu sveta. Pretpostavljam da je moje prvo veliko iznenađenje bilo nakon što sam pisala o "Solidarnosti" u Poljskoj, nakon što sam otišla u Rumuniju (Romania) početkom osamdesetih. Pretpostavljam da sam imala nekakav prethodno utvrđeni pogled da je Jugoslavija jedna slična socijalistička zemlja. Te zemlje bile su dosta sive i iznenadilo me je da sam zaključila da Jugoslavija ima mnogo više kontakta sa ostatkom Evrope. Poljska je bila dosta izolovana, Čehoslovačka (Czechoslovakia) je bila dosta izolovana i moj prvi utisak je bio da je Jugoslavija bila daleko više integrisana u ostatak Evrope. To je dakle bio moj prvi utisak. Onda kada sam počela tamo češće da putujem, videla sam da je situacija ipak nešto više iznijansirana. Tokom osamdesetih postalo mi je jasno da postoje mnoge političke napetosti, kako unutrašnje, tako i spoljašnje i shvatila sam da će ta zemlja biti politički veoma značajna za taj region i zato sam želela da pišem o Jugoslaviji više nego o drugim zemljama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste puta bili na prostoru nekadašnje Jugoslavije i u kolikom trajanju? Samo najgrublje.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, bojim se da to ne može da se izbroji. Možda recimo 40 ili 50 puta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Budući da ste novinar, dakle neko ko radi u sferi masovnog informisanja, da li postoji neki poseban motiv vezan za vašu profesiju koji je uticao na to da dođete da ovde svedočite?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa prvo, tražili su to od mene. Ali moj glavni motiv je sledeći. Ja mislim da su moji pogledi veoma dobro poznati. Tokom devedesetih godina, kako su se razvijali sukobi u bivšoj Jugoslaviji, razočaralo me je to da sam shvatila da su se ti sukobi, generalno govoreći, tretirali kao crno-bela situacija. To je jedna generalizacija, međutim mislim da se ipak može reći da se stalno dešavalo da se srpska strana smatra jedinstveno krivom, a sve druge strane smatrane su nedužnim žrtvama. A meni je pak bilo vrlo jasno da su se svi borili onoliko koliko su fizički mogli kako bi zauzeli teritorije za svoj narod i svi su takođe imali svoje nedužne žrtve, uključujući i Srbe. I meni se sve više i više činilo da se o tim sukobima ne izveštava na jedan stvarno pravičan i objektivan način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A po vašem mišljenju kolika je bila i da li je postojala razlika između onoga što ste videli i čuli na terenu i slike koju ste imali prilike da vidite u zapadnim medijima i od zapadnih političara?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, bilo je mnogo velikih razlika između onoga kako su političke vođe na zapadu tretirale situaciju i stvarnost. Zapadni političari davali su utisak da svaki put kada civili izgube život, da je to definitivno krivica Srba. A svaki put kada je bilo jasno da i druga strana, na primer, kada su Hrvati u Mostaru bombardovali stari most, to je samo jedan primer, malo se pokušalo da se jasno da do znanja da su to bombardovali Hrvati. I još i dan danas obični ljudi u Velikoj Britaniji (Great Britain) misle da su Srbi bombardovali taj most. To je samo jedan primer. Ali takvih je primera bilo mnogo. I to nastojanje da se sukobi prikažu u crno-belom svetlu, kao borba dobra i zla, meni se čini da je to sve više prisutno kako prolaze godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta su po vašem mišljenju bili razlozi za tako veliku razliku između stvarnosti i načina na koji je ta stvarnost prikazivana?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to nije pitanje koje je relevantno za ovo suđenje. Molim vas da svedokinju počnete da ispitujete o stvarima koje su relevantne za optužnicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, gospodine Robinson (Robinson). Gospođo Prentis, kad ste bili na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Prvi put sam otišla nekoliko puta tokom osamdesetih godina. Zatim nekoliko puta početkom devedesetih godina i onda tokom NATO bombardovanja 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je po vašem utisku postojala povezanost između stanja na Kosovu i Metohiji tokom osamdesetih i to kad kažete da ste bili na početku svojih putovanja na Kosovo i 1998. i 1999. godine, kad ste bili u vreme sukoba i NATO agresije na Jugoslaviju?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, još tokom mojih poseta pre 1999. godine postalo mi je jasno, pogotovo negde od sredine devedesetih da je u toku jedan teroristički rat. Mogla sam da vidim da se Srbi na Kosovu osećaju sve više i više ugroženim od terorističkih napada OVK-a (Ushtria Clirimtare e Kosoves). Dakle, još krajem devedesetih i još i pre toga bilo mi je jasno da je

došlo do situacije koja ima mnogo paralela sa Severnom Irskom (Northern Ireland). Dakle, jedan ciklični sukob sa korenima u istoriji i da će taj ciklus verovatno da se vraća. Takođe sam shvatila da se vode bitke između terorista OVK-a i jugoslovenskih snaga, bitke koje su se u velikoj meri odigravale u selima i bilo mi je jasno da se i civili nalaze na mestu tih sukoba. Ali, po mom mišljenju, to je u velikoj meri izgledalo kao građanski rat, a ne kao ono što sam videla da većina medija opisuje kao neku vrstu invazije izvršene nad običnim građanima, Albancima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste se vi ...

SUDIJA ROBINSON: Oprostite, ne razumem ovaj poslednji deo vašeg odgovora gospođo Prentis, ovo "kao neka vrsta invazije izvršene nad Albancima"?

SVEDOK PRENTIS: To je utisak koji sam stekla prateći način izveštavanja o situaciji na Kosovu negde pri kraju devedesetih. Mnogim ljudima činilo se, mislim tu na obične ljude u Velikoj Britaniji i čitaoce novina za koje sam radila, da je izvršena invazija Kosova i iako su obrazovani ljudi možda dobro znali da je Kosovo deo Srbije i da je Kosovo bilo deo Srbije mnogo stotina godina, postojao je utisak da je zapravo došlo do neke vrste invazije i vrlo često taj utisak nije ispravljan. To je ono šta mislim kad kažem "neka vrsta invazije".

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine Miloševiću, mislim da će vrlo uskoro gospodin Najs (Nice) da ustane i dovede u pitanje relevantnost dosadašnjeg iskaza. Zato je moja dužnost da od vas još jednom zatražim da svedokinju dovedete do tema koje su važne, koje su relevantne za pitanja u optužnici.

SUDIJA KVON: Ili da dovedete svedokinju na konkretne stvari, a ne na generalne stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospođa Prentis je jedna od retkih intelektualaca sa zapada koja je mnogo puta boravila na Kosovu i Metohiji, prema tome ono šta je ona mogla da vidi i zaključiti smatram da je relevantno.

SUDIJA ROBINSON: Relevantno za šta? To je pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Relevantno za razumevanje onoga šta se tamo stvarno događalo i za sagledavanje istine koja se ovde nastoji da postavi na glavu.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste se bavili konferencijom u Rambujeu (Rambouillet)?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pisala sam o sporazumu iz Rambujea. Nisam bila na samoj konferenciji. U to vreme bila sam diplomatski urednik Tajmsa i između ostalog, moj posao je bio da analiziram i pišem o sporazumu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, na konferenciji niste ni mogli biti, jer konferencije nije ni bilo, ali vi ste sporazum čitali, pisali o njemu, čuli šta je bilo sa tim. Samo ukratko i neću vas na tome zadržavati koji su bili vaši zaključci o tom skupu?

SUDIJA BONOMI: Ovo je još jedan tužan dan za ovaj Sud. Imamo svedokinju koja nam je već rekla da je bila 40 ili 50 puta na Kosovu, a još od nje nismo čuli ništa konkretno, odnosno još nismo čuli nijedno konkretno pitanje o nekom konkretnom događaju na Kosovu. U rezimeu ove svedokinje imamo jasno napisano da ona ima lična saznanja o činjenicama o stranama u sukobu i o događajima u selu Meja (Meja). U svakom slučaju, ukoliko od nje budemo slušali opšta mišljenja, takva mišljenja mogu da imaju neke vrednosti samo, ako znamo činjeničnu osnovu za njih.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, neka svedokinja nešto kaže o činjenicama, onim činjenicama koje ste vi spomenuli u rezimeu po Pravilu 65ter.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson. Bez brige. Reč je i o činjenicama. Gospođo Prentis, gde ste bili na Kosovu i Metohiji tokom 1998. godine? Šta ste tada videli? Recite kratko, pa ćemo onda odmah preći na 1999. godinu.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: 1998. godine otišla sam u Kosovsku Mitrovicu (Mitrovica) i Prištinu (Prishtine). To je bila relativno kratka poseta. Otišla sam tamo, jer sam bila u Beogradu i čula sam da je došlo do napada na srpske učenike u jednom kafiću. To je bilo dakle u Kosovskoj Mitrovici.

Otišla sam da vidim o čemu se radi. Ali, kada sam stigla tamo, došlo je do protivnapada. Rečeno mi je da se napadaju uporišta OVK-a koja su se nalazila u običnim kućama, u kućama onih za koje se smatralo da su napali srpske učenike u tom kafiću. I to je upravo priroda tog ciklusa nasilja o kojem sam ranije govorila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste bili tokom 1999. godine, pre svega, tokom rata 1999. godine?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bila sam u Beogradu do polovine aprila. Onda sam uspela dva puta da odem na Kosovo, prvi put u prvoj i drugoj nedelji maja. Onda sam se vratila u Beograd da obnovim vizu na četiri dana i vratila sam se na Kosovo. Ostala sam tamo poslednje dve nedelje maja i početkom juna. Putovala sam najviše u delove Kosova oko oblasti Đakovica (Gjakove) i Peć (Peje). Dakle, bila sam u Prštini, Kosovskoj Mitrovici, Gnjilanu (Gjilan), Prizrenu (Prizren), u svim gradovima oko Đakovice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što nastavim, samo da skrenem pažnju. Nema srpskog prevoda, pa oni koji ovo gledaju ne mogu da prate odgovor. Do sada sam ga imao.

SUDIJA ROBINSON: Molim tehničku kabinu da se pobrine o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sad videćemo kad nastavimo. Tim vašim, može se reći dužim boravcima u toku rata da li ste razgovarali sa albanskim civilima, sa civilnim stanovništvom? Mislim na civilno stanovništvo u celini. Dakle, ne govorim o Albancima samo, nego o svima, a posle ću vas pitatu za Albance.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, jesam.

SUDIJA KVON: Nema prevoda.

SUDIJA ROBINSON: Pokušajte ponovo, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li ste razgovarali sa albanskim civilima?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Razgovarala sam sa albanskim civilima, sa Romima, sa Turcima, civilima, sa najrazličitijim ljudima na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste sretali albanske civile i razgovarali sa njima?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, gde god sam imala priliku. Naravno, u to vreme na zapadu su se najviše brinuli o tome šta se dešava Albancima na Kosovu. Nije bilo tako mnogo zapadnih novinara koji su uspeli da dođu do Kosova. Zato je moj glavni prioritet bio da pokušam da razgovaram sa što je moguće više civila i na skoro svakom mestu. Na primer, u Kosovskoj Mitrovici razgovarala sam sa penzionerima koji su čekali da dobiju svoje penzije, razgovarala sam sa ljudima u autobusima u Prištini, razgovarala sam sa ljudima u njihovim kućama i na ulicama u Prizrenu. Verovatno je previše toga da bih uopšte mogla da spomenem.

SUDIJA ROBINSON: Gospođo Prentis, srpski prevod je na kanalu broj 6.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su oni, dakle albanski civili sa kojima ste razgovarali, da li su oni bili uplašeni?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Neki od njih su mi rekli da se boje OVK-a. Jedan čovek mi je rekao da se boji srpske policije. Većina je ostavljala utisak da su pod velikim pritiskom da napuste Kosovo, ali veliki deo tog pritiska došao je od rukovodstva OVK-a. Čak i na one za koje su oni rekli da su Albanci koji dolaze iz Albanije (Albania) na Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li sam vas dobro razumeo. Vi kažete da su se i oni Albanci koji su došli iz Albanije došli na Kosovo bojali OVK-a, a ne samo Albanci sa Kosova?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne. Izvinjavam se. Nisam to dobro objasnila. Mislila sam da kažem da je izgledalo da su obični civili pod velikim pritiskom od strane OVK-a i od Albanaca koji su iz Albanije dolazili na Kosovo. Mislim da ih je iznenadilo što su videli te ljude koji su prema njihovim rečima, došli u proteklih devet do 12 meseci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste imali prilike da razgovarate i sa onim albanskim civilima koji su napuštali Kosovo i Metohiju?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jesam. Na primer, bilo je nekih autobusa koji su išli u smeru Makedonije, bar prema znaku koji je bio na autobusu i dobro sam pazila da razgovaram sa njima kada nije bilo ni policije ni drugih srpskih snaga oko autobusa. Bila su možda dva policijca negde u blizini, ali uglavnom sam razgovarala sa njima kada sam mogla da razgovaram

slobodno i oni su mi rekli da beže od bombi. Zatim sam se vratila, čekala sam u tom području i kada nije bilo nikoga u blizini, kada nisu imali da se plaše nikoga, uspjela sam zajedno sa jednim kolegom iz "Ajriš Tajmsa" (Irish Times) da razgovoram sa njima nasamo i tada je većina njih rekla da beži od bombardovanja, da žele da se sklone odatle, a jedna osoba je rekla: "Ne, to nije tačno. Ja se sklanjam zato što se bojim policije". Onda smo mi rekli ostalima, "je li se i vi ostali svega toga plašite?", ali se niko više u tom autobusu nije složio sa tom osobom.

SUDIJA BONOMI: Da li vi govorite albanski?

SVEDOK PRENTIS: Ne, vrlo malo, ali imali smo nekoga ko je govorio albanski uz sebe.

SUDIJA BONOMI: Imali ste prevodioca ili ste imali nekoga ko pomalo govori albanski?

SVEDOK PRENTIS: Imali smo sa sobom osobu koja tečno govori albanski.

SUDIJA BONOMI: A srpski da li govorite?

SVEDOK PRENTIS: Više razumem srpski nego albanski, ali i tu sam se oslanjala na ljude koji tečno govore srpski da mi prevode duže intervjue.

SUDIJA BONOMI: Da li su to vaše kolege ili prevodioci?

SVEDOK PRENTIS: Ponekad su to kolege koje su duže vremena provele na tom području, nekad su to bili lokalni ljudi koje sam znala duže vremena, kao što je jedan advokat koji se bavio ljudskim pravima. Za albanski sam koristila jednog kolegu Ibrahima Rugove (Ibrahim Rugova) koji je bio advokat za ljudska prava i koga sam poznavala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste pomenuli sad ovu jednu osobu koja vam je rekla da se boji policije, je li to ta ista osoba koju ste maločas pomenuli u jednom prethodnom odgovoru ili je to sad još jedna druga osoba koja vam je rekla da se boji policije?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: To je ta ista osoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste osim te jedne osobe koja je rekla da se boji policije u mnoštvu razgovora koje ste imali, imali još neki primer da vam je neko od Albanaca rekao da se boji policije ili vojske, da kažem?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam čula da je još neko rekao da se plaši, čula sam ljude kojima je jednostavno svega bilo dosta. Cela situacija im je već prekipela kako se razvijala. Naravno, bilo je kosovskih Albanaca u Prizrenu koji su govorili da im je drago što će konačno bombardovati i smatrali su da je to jedan čin prijateljstva prema njima, ali to je bilo negde pred kraj bombardovanja i ja sam imala utisak, to je zapravo bilo više od utiska. Govorili su da će za nedelju dana ili najkasnije dve nedelje NATO da uđe na Kosovo i zato im je bilo drago što ih bombarduju u tom trenutku. Ali, hoću da kažem, da naglasim da ranije u toku bombardovanja obični Albanci su mi govorili da se plaše bombi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja želim da se koncentrišem na pitanja razloga koje ste vi ustanovili, dakle zašto su bežali sa Kosova i Metohije na osnovu onoga što su vama lično rekli i iz vašeg ličnog iskustva?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam stigla tokom bombardovanja u drugoj polovini druge nedelje maja i bila sam tamo poslednje dve nedelje maja, tako da nisam bila tokom celog bombardovanja, ali moj utisak je bio da dok sam bila u Beogradu i dok sam gledala na televiziji i pisanje po novinama, kosovske Albance na granici sa Makedonijom i u Albaniji i u Crnoj Gori, moj utisak je bio da je ogromna većina njih na neki način nasilno bila proterana od strane srpskih snaga. A kada sam stigla tamo, stekla sam drugačiji utisak, a to je da verovatno pre mog dolaska, a to sam saznala od mojih starijih kolega koji su još na početku NATO kampanje bili na Kosovu, da je bilo ljudi na koje je vršen pritisak da sednu u autobuse i napuste Kosovo, ali kada sam ja stigla tamo ogroman broj običnih Albanaca su bili pod jedan, vrlo uplašeni od bombardovanja i isto toliko uplašeni od OVK-a. Razgovarala sam sa nekim Albancima i onda su neki ljudi iz OVK-a prišli, motali se u blizini i ponašali se na takav način da su se ovi ljudi sa kojima sam razgovarala uplašili i nisu želeli dalje da razgovaraju.

SUDIJA ROBINSON: Kako to znate? Kako znate da su to ljudi iz OVK-a?

SVEDOK PRENTIS: Zbog toga što su mi ljudi sa kojima sam razgovarala to rekli. Rekli su, "Bože moj". U svakom trenutku se činilo da imaju kontrolu

nad situacijom. Na primer, kada sam razgovarala sa tim penzionerima u Kosovskoj Mitrovici koji su u početku vrlo rado razgovarali sa nama, pojavili su se ti mladići teško naoružani, Albanci koji su rekli da je stigla OVK-a i njima se očigledno nije sviđalo što ovi ljudi razgovaraju sa nama i nisam imala nikakvog razloga da sumnjam da su to zaista ljudi iz OVK-a. Bili su mladi, dobro naoružani i ljudi su ih se bojali.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je neko, da li ste imali prilike u tim razgovorima sa albanskim civilima da čujete nešto o ponašanju OVK-a što bi se moglo povezati sa razlozima njihovog odlaska ili niste?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Nama su mnogo puta rekli, rekli su nam obični civili, kosovski Albanci, da je njima rečeno da je njihova patriotska dužnost da odu, da ceo svet ima oči uprte u njih, da je to njihova velika šansa da Kosovo postane na kraju krajeva deo Albanije, da je NATO spreman da uđe i da svako ko se ne pridruži tom masovnom iseljavanju ne podržava albansku stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da preciziramo, šta su govorili da je njihova patriotska dužnost? Šta je bila ta njihova patriotska dužnost?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Prema njihovim rečima, lideri OVK-a su im rekli da je njihova patriotska dužnost da se pridruže tom masovnom iseljavanju i da napuste Kosovo i to tako da se to vidi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste na početku, nabrajajući ove razloge zbog čega su bežali, da su prvenstveno bežali od straha od bombardovanja. Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nije to na prvom mestu. Moj opšti utisak je bio, pre nego što sam još i došla u pokrajinu, a to znam od starijih kolega koji su već bili tamo, na početku Albanci, ne znam za druge regione tačno, ali u Prištini sigurno su bili pod pritiskom Srba da napuste Kosovo. Kad sam ja stigla moj utisak je bio da ima još puno, puno Albanaca na celom Kosovu, još ih nije mnogo napustilo Kosovo. Oni su se plašili bombardovanja, plašili su se OVK-a, nisu baš želeli da napuste svoje kuće, svoje domove, ali su želeli da se sklone na neko bezbedno mesto, da se sklone od bombardovanja. Naročito ako su živeli u mestima koja se vrlo jako i često bombarduju kao što su na primer, benzinske pumpe ili skladišta ili mostovi. Bilo je puno ljudi

koji su nekako bili zahvaćeni vrtlogom svih tih raznih sukobljenih strana, vrtlogom bombardovanja, OVK-a, nedavnih srpskih borbi sa OVK-a i tako dalje. Sve te stvari su činile da su se oni osećali kao žrtve svega toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad biste rangirali razloge zbog kojih su napuštali Kosovo, šta bi, po vama, bili tako prioritetni razlozi zbog kojih su Albanci napuštali Kosovo, iz onoga šta ste vi iz razgovora sa njima i svojim očima mogli da ustanovite i čujete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: U vreme dok sam ja bila tamo na prvom mestu je bio strah od rukovodstva OVK-a, prema onom šta ja znam, a odmah zatim kao razlog je bio strah da ih ne ubiju ili ne povrede bombe. Ali naglašavam da to važi za onaj period dok sam ja bila tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas o tom periodu i pitam, pošto vi svedočite o onome što ste vi lično mogli da ustanovite. A da li su vaša lična saznanja govorila o opravdanosti ili o neopravdanosti straha od bombardovanja?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Mislim da je to sigurno bio opravdan strah bez diskusije. Bombardovanje je postajalo sve intenzivnije sredinom i krajem maja, svakim danom i kako su srpske komunikacije i veze kao i oprema za protivvazдушnu odbranu bili sve slabiji, bombardovanje ne samo da je postajalo intenzivnije, već su NATO avioni mogli da lete sve niže i niže kada su bombardovali i mada je NATO kasnije pokušavao da što više umanj, takozvanu kolateralnu štetu, pošto sam ja videla i osetila te avione koji su leteli na vrlo malim visinama, to je sigurno plašilo civilno stanovništvo. Naravno, niko nije bio imun na bombe. Ljudi iz svih slojeva stanovništva na Kosovu su se plašili, ali videlo se mnogo ubijenih civila, povređenih, mnogo običnih domova koje je NATO više puta bombardovao. Na primer, bilo je puno blokova blizu "Jugopetrola" na periferiji Prištine koji su bombardovani. Oni su gađani skoro svake noći. Bilo je posle nekoliko nedelja mnogo ruševina i ljudi su pokušavali da se sklone pod zemljom. Bilo je nekih podzemnih skloništa, ali i ona su bila pogađana bombama, tako da nisu bila savršeno bezbedna. Bilo je uništenih kuća i povređenih ljudi u Kosovskoj Mitrovici, u Gnjilanu i tako dalje. Pogođena je jedna školska kafeterija. Mnogi su tamo povređeni. Sve se to dešavalo svakodnevno i civili su se naravno jako plašili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da napravimo jednu malu digresiju. Da li ste imali saznanja o tome da li pripadnici drugih nacionalnosti beže sa Kosova, da kažem, napuštaju Kosovo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam imala direktnog iskustva u tom pogledu. Znam da su neki Srbi pokušavali da se sklone, neki Albanci. Videla sam vrlo mali broj Roma. Ali jedini put kada sam videla neki značajniji broj pripadnika neke manjine, bilo je blizu Prizrena u jednom konvoju sa kojim sam ja putovala. Taj konvoj je bombardovan. Ti ljudi u tom trenutku nisu pokušavali da napuste Kosovo. Bili su u jednom planinskom selu i nisu bili blizu nikakvih značajnih ciljeva za bombardovanje tako da mi je teško da govorim o nacionalnim manjinama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi imali neko lično iskustvo, osim toga što ste to videli na licu mesta gde ste vi bili i gde su ti civili bombardovani, da li ste imali još kakvo lično iskustvo sa bombardovanjem?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bila sam sa jednom grupom zapadnih novinara blizu Prizrena. Putovali smo u dva automobila i ti automobili su pogođeni NATO bombom. Naš vozač je pogunuo, a mi smo zadobili lakše povrede. Imali smo sreće pošto smo se nalazili na jednom uskom putu na koji je palo pet bombi i nije izgledalo kao da će bombardovanje da prestane. Bilo je vrlo teško skloniti se pošto je sa jedne strane bila jaruga, a sa druge strane gola stena. I tu je bio jedan dečak, pastir koji je rekao da je tu u blizini jedna grupa JNA tamo gde on čuva ovce. Ti vojnici su došli i izvukli nas odatle. To je moje najdirektnije iskustvo sa bombardovanjem.

SUDIJA BONOMI: Da li se sećate datuma?

SVEDOK PRENTIS: To je bilo 30. maja 1999. godine.

SUDIJA BONOMI: I šta mislite da je bio pravi cilj tog bombardovanja?

SVEDOK PRENTIS: Gađali su taj put kojim smo mi putovali i to je bilo pri kraju NATO bombardovanja. Taj put kojim smo mi išli je bio jedan od malobrojnih puteva koji vodi iz Prizrena u Đakovicu. Mogu samo da nagađam da je meta bio put. Bila su dva tunela u blizini.

SUDIJA BONOMI: Koliko je bilo aviona?

SVEDOK PRENTIS: Dva.

SUDIJA BONOMI: Da li su preletali više od jedanput?

SVEDOK PRENTIS: Najmanje pet puta.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, da li vi imate neka saznanja uopšte o avijaciji?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja imam dozvolu za letenje, tako da imam neka saznanja o avijaciji uopšte, razumem se u visine, na primer, tako da sam tokom našeg napada znala da procenim da su avioni NATO bili najviše na 2.000 fita visine, to je negde oko 500, 600 metara kada su ispustili bombe. Nismo bili sami na tom putu na kom smo se nalazili. Bilo je nekih staraca koji su u to vreme išli na pijacu u Prizren. Znam da su i oni to videli, da avioni nisu bili visoko kada su ispustili bombe.

SUDIJA ROBINSON: I ti ljudi su išli peške?

SVEDOK PRENTIS: Da, išli su peške.

SUDIJA BONOMI: Kako su izgledali vaši automobili?

SVEDOK PRENTIS: To su bila dva civilna automobila. Ne mogu da se setim, na žalost koje su marke bili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je bio s vama kada ste bili pogođeni i kada vam je poginuo vozač?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bio je jedan reporter iz italijanskog Korijera dela sera (Corriere Della Sera), Renco Ćanfaneli (Renzo Cianfanelli), jedan kamerman iz Portugalije (Portugal) i jedan dopisnik jednog velikog portugalskog lista. Imali smo sa sobom i vozača i prevodioca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste da je u blizini bio neki pastir koji vam je rekao da je tu dalje, u blizini neka jedinica naše vojske. Šta se desilo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jedan od naših automobila je bio potpuno uništen bombom koja ga je pogodila, a drugi je bio neupotrebljiv zbog toga što je bio zatrpan, pod ruševinama, tako da smo se osećali kao da smo u klopci. I otprilike posle sat stigla su dva "Juga" (Yuga) i dva jugoslovenska vojnika izašla su iz tih automobila i izvukli nas iz tih mesta gde smo pokušavali da se sklonimo od bombardovanja. Dvoje nas je bilo u jednoj bari, vodurini pored puta, još dvoje se sklonilo u onome što je ostalo od tunela i jedan čovek iz naše grupa bio je jednostavno odbačen u reku tako da nismo znali gde je on. To je bio taj portugalski kameraman. Ovi jugoslovenski vojnici su nas sve utrpali u svoje male automobile i izvukli nas iz tog područja. Odveli su nas u jedno selo gde smo mogli da se operemo, da operemo svoje posekotine i modrice. Očistili su nas. Imali su vrlo rudimentarnu ambulantu tamo koja se sastojala od jedne sobe. Nahranili su nas i 36 sati kasnije, kada je bombardovanje malo utihnulo na tom putu, vratili su nas u Prištinu. U Prištini smo zamoljeni da održimo pres konferenciju i Bi-Bi-Si (BBC) je imao dosta blizak kontakt sa tim pres centrom u Prištini i oni su se pitali šta se desilo sa nama. Bilo je jasno da smo nestali i njima je rečeno, a tu informaciju je pružio NATO iz Brisela (Brussels), da u tom kraju nije bilo bombardovanja, a implikacija toga je verovatno trebalo da bude da su nas verovatno napale srpske snage. Mi smo održali pres konferenciju da ispravimo taj utisak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to bio samo utisak ili je ostalo ako je NATO javio da tu nije bilo napada, da nije bilo aviona? Da li je to bio utisak da su vas srpske snage napale? Da li je to bilo na neki način u medijima prisutno? Smatrali su vas nestalim 36 sati.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Naravno, mi smo se vodili kao nestali utoliko što nismo mogli da stupimo u kontakt sa svojim novinama i sa svojim medijima za koje smo radili više od 36 sati. A kada smo uspeli da sa njima stupimo u vezu, oni su se pre toga raspitivali na pres konferenciji NATO-a u Briselu i NATO predstavnici su im rekli da u tom kraju gde smo mi poslednji put viđeni, na tom putu prema Prizrenu nije bilo bombardovanja i da oni pretpostavljaju da smo mi postali meta srpskih snaga. Ne mogu da govorim za porodice drugih ljudi u mojoj grupi, ali što se tiče moje porodice, moj otac je član Doma lordova (House of Lords), tako da je stupio u kontakt sa Ministarstvom inostranih poslova i sa svima koje je tamo mogao da nađe, jer je naravno bio zabrinut. Njemu je rečeno da smo mi bili meta srpskih snaga.

SUDIJA ROBINSON: Vi ste zaključili očigledno da su vas gađale NATO snage. Kako ste mogli da budete sigurni?

SVEDOK PRENTIS: Pa zato što smo ih jasno videli. Tu je bio taj Portugalac, kameraman koji je snimao sve vreme, sve dok ga pogodak bombe nije odbacio u reku i on je pre toga sve vreme snimao. Ja ne samo da sam to videla svojim očima, nego sam kasnije gledala taj video snimak kad smo došli u Prištinu i zatim ponovo kada je to portugalska televizija prikazala i avioni su bili vrlo, vrlo jasno vidljivi. Mogla sam skoro da pročitam na repu aviona registarski broj.

SUDIJA BONOMI: I na osnovu toga ste mogli da razlikujete NATO avion od jugoslovenskog aviona?

SVEDOK PRENTIS: U to vreme nije bilo jugoslovenskih aviona u vazduhu. Sve borbe su bile na zemlji. To su bili lovački crveni avioni. Leteli su vrlo, vrlo nisko, bombardovali su taj put zato što je bio od strateškog značaja i meni se činilo da je to očigledno. U to vreme nije bilo nikavih srpskih aviona u vazduhu, bar ne u tom delu Kosova.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ste rekli da je taj portugalski izveštač snimio, uspeo da snimi i taj napad i da je to emitovala portugalska televizija. Da li je emitovao BBC to?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate li neko objašnjenje? Da li ste se interesovali?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Moj utisak o tome je sledeći, jednom kada su saznali da smo mi živi i zdravi, činjenica da su nas pogodili NATO avioni, a spasile srpske jedinice nije vredela dalje izveštavanje. BBC je javio o našoj konferenciji za štampu u njihovim glavnim vestima dan nakon što smo se vratili u Prištinu, međutim to je sve što su izvestili o tom konkretnom incidentu kada je ubijen vozač.

SUDIJA BONOMI: A da li je Tajms o tome pisao?

SVEDOK PRENTIS: Da.

SUDIJA BONOMI: To znači da su to onda svi znali u Velikoj Britaniji?

SVEDOK PRENTIS: Pa, da. Ja sam o tome pisala u Tajmsu, prema tome, da to se znalo.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, da li se može reći da osim što ste bili, osim što ste bili žrtva avionskog napada NATO, vozač vam je poginuo, vi ste bili povređeni, da ste bar u nekoj meri bili i žrtva antisrpske propagande? Da ili ne?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja uopšte ne razumem to pitanje. Šta pokušavate da kažete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, ja mislim da svedokinja vrlo dobro razume pitanje, jer je ona ispričala vrlo jasno ...

SUDIJA ROBINSON: Neću dozvoliti to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodo Prentis, vi kao profesionalni novinar i kao intelektualka recite, molim vas, da li smatrate da se može govoriti o postojanju ili o nepostojanju za sve to vreme antisrpske propagande na zapadu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Od samog početka devedesetih godina postalo mi je jasno da se neki izrazi koriste od strane zapadnih političara kako bi opisali sve sukobe u bivšoj Jugoslaviji i to nedužne žrtve napadaju krivi Srbi. Dva izraza za tu svrhu su se veoma efikasno koristila. Jedan je etničko čišćenje, što se gotovo isključivo koristilo u vezi sa srpskim aktivnostima, a to je toliko podsećalo i mislim da je i bila svrha da podseća na nacističke logore smrti. A drugi izraz je korišćenje imena Velika Srbija za Srbe.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pretpostavimo da je na zapadu postojala antisrpska propaganda, kako to utiče na optužnicu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa moram da vam kažem, gospodine Robinson, da je ova optužnica jedan od primera te antisrpske propagande izrađene u jednoj kič varijanti u svemu onome što ona sadrži. Prema tome, šta ima da utiče? Gospodin Najs i njegovi saradnici pravili su optužnicu na bazi televizijskih serija i priča srpskih neprijatelja. I to je od samog početka pa do njenog kraja ono što piše. I ja pitam jednu kompetentnu svedokinju, jednu od retkih uglednih novinara zapada, u ovom slučaju iz Britanije (Great Britain) da kaže šta ona zna ...

SUDIJA BONOMI: Ovo šta ste sada rekli, nije trebalo da kažete.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay), možete li vi da nam pomognete.

ADVOKAT KEJ: Ovde se radi o pitanju verodostojnosti. Sud je do sada već čuo glavne crte teza optužbe koja na jedan specifičan način govori o NATO bombardovanju i ponašanju srpskih vlasti. Tužilaštvo je prezentiralo dokaze da je na neki način srpska vlada planirala da poćini ta dela. Sud takođe ima i iskaze međunarodnih političira, na primer, generala Veslija Klarka (Wesley Clark) za koje bi Odbrana mogla da kaže da im je u interesu da opravdaju dela u kojima su oni učestvovali i da su zato uspeli svoj iskaz i svoje teze da prezentiraju na taj način da manipulišu javno mnjenje o tome koliko su njihovi ciljevi opravdani. Po mom mišljenju, to se nalazi u osnovi činjenica da optuženi istražuje ova pitanja sa ovom svedokinjom koja je novinarka. Tužilaštvo je sa tim u vezi dovelo eksperta za propagandu ...

SUDIJA ROBINSON: Kada kažete verodostojno, mislite na verodostojnost cele optužnice ili konkretnih svedoka Tužilaštva?

ADVOKAT KEJ: Kombinovano gledajući tokom prezentacije dokaza nekoliko svedoka su govorili iste stvari na isti način.

SUDIJA BONOMI: Dobro, ali, gospodine Kej, čak i ako je optužnica fantazija, kako tvrdi optuženi, način da se utvrdi njena tačnost, odnosno netačnost jeste da se analiziraju činjenice, da se istraže iskazi svedoka koji su lično iskusili činjenice. Dobro, ja shvatam da je Tužilaštvo učinilo neke stvari koje bi mogle da se uporede sa ovim što se danas ovde radi. To je možda istina, ali to ne opravdava. Ovo Pretresno veće smatra da bi optuženom bilo u

puno većem interesu kada bi svedokinju pitao o njenim ličnim iskustvima događaja na terenu. Na primer, nismo još uopšte saznali koliko je često ona bila na terenu, kako je ona prikupljala informacije, gde se tačno nalazila, je li bila na granici ili je bila između nekih stvari na granici, da li je videla kako se ljudi kreću. Nismo uopšte dobili takve najosnovnije informacije na osnovi kojih bih ja mogao da donesem realističnu procenu njenog iskaza. I to nije njenom greškom.

ADVOKAT KEJ: Ja mislim da se ovde razume da je ona svedočila do sada o svojim iskustvima i to je jedna slika njenih ličnih iskustava. Ali možda će tu biti i više detalja. Ja se takođe nadam da je i sama svedokinja čula ovo šta ste vi rekli i da će možda uspeti da iznese takve informacije.

SUDIJA BONOMI: Takođe moramo da imamo na umu njenu specifičnu situaciju. Ona je ovde došla samo danas. Ona to vreme mora da iskoristi na efikasan način, a po mom mišljenju optuženi to uopšte ne radi i to je vrlo neugodno za svedokinju.

ADVOKAT KEJ: Da.

(Pretno veće se savetuje)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, ja očekujem ako je nešto ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo trenutak.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, dozvolićemo to pitanje, međutim morate da pređete sa generalnih opservacija na činjenice i to veoma brzo. Morate da iskoristite veoma ograničeno vreme koje imate na najbolji mogući način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ako je opšta opservacija to da je svedokinja lično bombardovana gde joj je poginuo vozač, ako je to opšta ...

SUDIJA ROBINSON: Nemojte da se raspravljate. Idite dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, govorili smo dakle o antisrpskoj propagandi. Ko su bili glavni protagonisti, političari ili novinari?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Podstrekači su bili zapadni političari i generali. Ali rekla bih da im je u tome pomoglo previše novinara i to najbolje uzevši tako da nisu dovoljno duboko ispitali uzroke i preispitali tvrdnje koje su izneli zapadni političari. A ponekad su neki novinari po mom mišljenju bili u koliziji sa pokušajima da se, pogotovo u sukobu u Bosni, a takođe i kasnije na Kosovu ti sukobi portretiraju kao neka vrsta crno-bele situacije, kao da je jedna strana bila gotovo nenaoružana, a druga strana, to jest Srbi bili naoružani i počinioци svih ubistava i razaranja.

SUDIJA BONOMI: Možete li da nam primer, kao novinar koji ima informacije o tome, kada je reč o Kosovu?

SVEDOK PRENTIS: Dozvolite mi da o tome razmislim, a da sada nastavimo sa drugim pitanjima.

SUDIJA BONOMI: Svakako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u vezi sa ovim primerom možda ja mogu da vam pomognem. Na primer, neki poseban primer gde neko od zapadnih lidera daje izjave da su Srbi počinili zločine ...

SUDIJA BONOMI: Bilo bi od pomoći kada biste bili oprezniji i kada ne biste postavljali sugestivna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemam, nije pitanje sugestivno ako pitam svedokinju da li se seća nekog primera gde neko od zapadnih lidera daje izjave da su Srbi počinili zločine protiv čovečnosti i tako dalje, što na primer, nije šta po njenom mišljenju ili po objektivnom sudu ne može biti tačno.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Kada je reč o zapadnim političarima, na primer, predsednik Klinton (Bill Clinton) i njegov predstavnik za odbranu Vilijem Koen (William Cohen) u više navrata su u februaru i početkom marta 1999. godine rekli da imaju dokaze da se smatra da je na Kosovu do tada, da su srpske snage do tada ubile već 100.000 Albanaca i da kad bi NATO i Ujedinjene nacije (United Nation) mogle da uđu na Kosovo i to da istraže da bi moglo da se dokaže da je *de facto* došlo gotovo do genocida.

Ali, na kraju krajeva, koliko ja znam, Ujedinjene nacije su do danas otkrile nekih 2.800 mrtvih, a od kojih nisu svi Albanci. Za neke od njih se smatra da su žrtve bombardovanja. Prema tome, ono šta hoću da kažem jeste to da je percepcija o 100.000 mrtvih koja je stvorena u javnosti omogućila zapadnim političarima da steknu veću podršku za svoju kampanju, nego što bi imali da se znalo da je ta brojka 2.800. Evo, ako mi dozvolite da se vratim na ono što ste pitali o novinarima. Jedan primer za mene bi bili Si-En-En (CNN) i BBC. Oni su u velikoj meri izveštavali o jednoj konkretnoj grupi ljudi koji su izgledali kao izbeglice i koji su prešli u Albaniju. Mislim da je to bila druga nedelja u maju i to su bili najviše žene i deca. BBC i CNN su sa njima dugo razgovarali i oni su rekli da su svi njihovi muškarci odvedeni i ubijeni. Odmah sledećeg dana sličan broj muškaraca iz tog istog sela prešao je granicu na tom istom mestu. Ja mislim da je BBC, ali ne i CNN njih pitao jesu li oni došli iz tog sela iz kog su juče došli žene i deca i oni su to potvrdili. Ali umesto da se onda na vestima kaže, "pa, u stvari, nije došlo do masakra muškaraca iz tog sela", na televiziji je rečeno "to su hodajućci mrtvaci, to su ljudi koji su bili izdvojeni". To je jedan primer one vrste izveštavanja na koji sam mislila.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, vi ste malopre rekli da su vam pomogli vojnici Vojske Jugoslavije i ja vas o tome neću pitati, ali u vezi sa tim ponašanjem pripadnika vojske i policije. Kakav je bio odnos pripadnika vojske i policije prema vašim saznanjima, onome šta ste vi videli, kakav je bio njihov odnos prema civilima?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Selo u kome smo mi proveli tih 36 sati nakon što je naš vozač poginuo bilo je naseljeno najviše Turcima, a bilo je i nekoliko Roma. Veoma me iznenadila lakoća sa kojom je stanovništvo toga sela živelo uz jedinice Jugoslovenske vojske. Činilo se da postoji dosta međusobne podrške. Mislim pri tom na to da su seljani davali namernice, povrće i hranu jedinicama Jugoslovenske vojske, a jedinice Jugoslovenske vojske davale su im cigarete i druge stvari koje su im bile potrebne. Pozvali su nas u nekoliko kuća lokalnih stanovnika, ponudili su nas čajem, omogućili su nam da se operemo, jer jedinice Jugoslovenske vojske koristile su jedno napušteno poljoprivredno dobro. Tamo nije bilo struje. Postojala je, istina, jedna vojna radio stanica, međutim nije bilo struje za grejanje i kuvanje. Seljani su bili jako ljubazni i dozvolili su nam da se poslužimo njihovim

rudimentarnim higijenskim objektima. Dakle, bilo je sasvim jasno da nije bilo srpskih trupa unutar njihovih kuća i oni su bili vrlo opušteni u vezi sa tim da je jugoslovenska vojska imala bazu u njihovom selu, a to je bilo u velikoj suprotnosti sa onim šta sam ja videla još dok sam bila u Beogradu, sa onim šta se dešavalo na Kosovu. To nas je iznenadilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kom smislu videli? Gde ste to videli u Beogradu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Oprostite, gde sam videla?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da je ono šta ste vi videli bilo u suprotnosti sa onim šta ste videli u Beogradu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Izvinjavam se. Kad sam gledala CNN i BBC na televiziji u hotelu "Hajat" (Hyatt), tamo sam imala bazu dok sam bila u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. A da li je, da ne govorimo o primerima drugih novinara, ja doduše ne znam da li ćete moći da mi odgovorite na ovo pitanje, a da li je od vas vaša redakcija, dakle londonski Tajms tražio neku informaciju o odnošju vojske i policije i vlasti uopšte prema albanskom stanovništvu, prema civilima?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Velika većina novinara Tajmsa koji su pisali o tom sukobu bila je van Kosova. U stvari, svi osim mene bili su van Kosova i čak šta više i van Srbije. Bili su u Albaniji, Makedoniji i Crnoj Gori i ja sam očigledno bila jedini očevidac na samom Kosovu za Tajms. Naravno, oni su i te kako želeli da znaju šta se dešavalo sa albanskim stanovništvom i naravno i sa svim nesrbima. I dok sam putovala ja sam zapravo sve vreme putovala i išla svakoga dana na gotovo sva mesta na Kosovu i postalo mi je jasno da ono šta ja nalazim na Kosovu u izvesnoj meri odstupa od onoga šta pišu moje kolege u Makedoniji, Albaniji i Crnoj Gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste, da li su tražili od vas da vi napišete ono šta vi tamo vidite, da izvestite ono šta vi vidite? Da li ste vi izveštavali o tome? Da li je to objavljivano u Tajmsu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, pisala sam o onome šta sam videla i, da, to je objavljivano u Tajmsu. U nekoliko navrata bih ja, na primer, napisala nešto o Srbima civilima koji su se krili od bombardovanja, a sada da li se radilo o namernoj odluci urednika ili ne, to zaista ne mogu da kažem, ali

taj konkretan izveštaj nije objavljen. U svakom slučaju, postojalo je izvesno osećanje da se patnje na srpskoj strani gledaju kao neka vrsta odvratanja pažnje od glavne priče, a to su patnje Albanaca.

SUDIJA ROBINSON: Da li i dalje radite za Tajms?

SVEDOK PRENTIS: Sada pišem honorarno, a tada sam bila zaposlena.

SUDIJA BONOMI: Imate li nekog razloga da smatrate da drugi koji su javljali sa Kosova nisu javljali istinito o onome šta su videli, bez obzira na to da li su bili u zabludi ili ne?

SVEDOK PRENTIS: Ja čvrsto smatram da je 90 posto toga u to vreme stvarno bilo istinito izveštavanje. Da li su bili u zabludi ili ne, ali takođe imam razloga da verujem da je bilo slučajeva da je izveštavano neistinito. Na primer, ono šta je javljeno o smrti jedne grupe ljudi i to čak po iskazima očevidaca, da se to, na primer, nije dogodilo.

SUDIJA BONOMI: Ja pretpostavljam da su vaše informacije mogle biti tek iz druge ruke i da ste vi o tome trebali da donesete svoj sud. Da li sam u pravu? Ja ne kritikujem vaš sud, samo želim da saznam kako je tačno izgledalo stanje stvari.

SVEDOK PRENTIS: Ovaj konkretni incident, da, ja nisam bila tamo, ali ta osoba napisala je reči za koje je rekla da ih je čula na srpskom od nekog ko je preživio taj navodni masakr. Moja kolegica, Desa Trevisan (Dessa Trevisian) koja govori tečno srpsko-hrvatski i ona, u stvari, jeste odatle, ona mi je rekla da to šta je rečeno ne znači "moj jadni otac je ubijen", nego "smrt moga oca". Prema tome, to je jedan primer da je javljeno nešto šta se zapravo nije dogodilo i to je došlo zbog korišćenja tog izraza koji nije bio tačan. Prema tome, ja samo mogu da kažem da ono šta je rečeno na originalnom jeziku jednostavno nije bilo tačno.

SUDIJA BONOMI: Vratimo se sada na onaj incident kad su žene i deca prešli granicu i rekli da su njihovi muškarci ubijeni. Recite, jesu li vaše informacije o tome iz druge ruke ili ste vi bili tamo i videli te ljude?

SVEDOK PRENTIS: Videla sam ih.

SUDIJA BONOMI: Videli ste, znači, samo ta dva televizijska izveštaja koja su bila međusobno suprotna?

SVEDOK PRENTIS: Ja sam ih videla kako odlaze sa moje strane granice. Nakon toga videla sam televizijski izveštaj o tome kako žene i deca stižu, jer ja očigledno nisam bila sa druge strane granice.

SUDIJA BONOMI: Znači videli ste prvo žene i decu kako odlaze, a onda muškarce kako odlaze?

SVEDOK PRENTIS: Ne, ne. Ne muškarce. Samo žene.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, vi ste rekli kako su sve vaše kolege bile u Albaniji, Makedoniji i Crnoj Gori, da ste vi jedini bili na Kosovu. Govorim o vašoj redakciji. Od koga su vaše kolege u Albaniji, Crnoj Gori i Makedoniji mogli da dobiju informacije o onome šta se dešavalo na Kosovu? Da pođemo od toga da su oni svi poštteni i da su pošteno pisali o onome što su saznali. Od koga su mogli da dobiju saznanja u Albaniji, Makedoniji i u Crnoj Gori o događajima na Kosovu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne mogu da kažem sa sigurnošću zato što ja nisam bila tamo sa druge strane granice sa njima. Ali na osnovu članaka koje su oni napisali, meni se čini da su oni svoje informacije dobili iz usta ljudi koji su bežali sa Kosova. Znači uglavnom Albanci dakle i bilo ko drugi ko je prešao granicu i, naravno, oni su takođe dobijali informacije na brifinzima NATO-a u Briselu i od raznih vladinih službi u glavnim gradovima zapadnih zemalja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja mislim da to onda daje dovoljno objašnjenja. Vi ste bili, iz našeg razgovora sam zaključio, između ostalog, u selu Recane (Recan)? Mislim da ste to pomenuli.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, to je selo gde je svoju bazu imala ta jedinica Vojske Jugoslavije, a gde su većina stanovništva bili Turci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, da li je tu bilo i Albanca, u tom selu ili je većina samo bila Turci, a ostali, rekli ste, Romi ili ko dalje? Jesu li tu bili i Albanci?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tu su bili uglavnom Turci i Romi. Mislim da u selu Recane nema Albanca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Bonomi (Bonomy) nam je ukazao da preciznije ustanovimo gde ste sve bili. Vi ste bili na mnogo mesta na Kosovu i Metohiji. Pomenuli ste Prištinu, Prizren, Podujevo (Podujeve), Orahovac (Rahovec). Čini mi se da ste pomenuli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Svaki dan bi bar jedan ili dvoje drugih novinara i vozač i prevodioci krenuli negde u neko mesto gde smo čuli da je bilo veliko bombardovanje prethodne noći, onda bismo pokušali da odemo tamo. Na primer, razlog što smo onda pokušavali da dođemo do Prizrena kada su naša vozila pogođena, hteli smo da vidimo preživele iz dva velika poznata konvoja koja su bila pogođena NATO bombama u jednom vrlo publikovanom događaju i ti preživeli su bili odvedeni u bolnicu u Prizrenu. Tako smo radili. To je bio naš način rada. Svako jutro bismo odlučivali u koji deo Kosova ćemo da idemo, gde možemo da nađemo najbolju vest. Kosovo je relativno malo tako da smo mogli da putujemo, da obiđemo više mesta u toku jednog dana, tako da smo uspele u toku jednog dana da pokrijemo dva ili tri aspekta tog sukoba. Stalno smo bili u pokretu pokušavajući da intervjuišemo što veći broj ljudi.

SUDIJA BONOMI: Što se tiče informacija koje ste nam dali o razlozima straha među ljudima, da li ste neko značajnije vreme proveli u bilo kojoj pojedinoj grupi izbeglica?

SVEDOK PRENTIS: Najveća grupa sa kojom sam bila, bili su ljudi u autobusima koji su svakodnevno putovali za Prištinu, tačnije koji su svakodnevno ulazili u autobuse u Prištini. To su bile velike količine ljudi. Takođe sam razgovarala sa ljudima koji su bili u Prizrenu i oko Prizrena. Dva puta sam putovala u područje Prizrena i razgovarali smo tamo sa velikim brojem ljudi. U ta dva centra, Prištini i Prizrenu sam videla najveće grupe od nekoliko stotina, a ponekad i do 1.000 ljudi na jednom mestu, a na drugim mestima, u Kosovskoj Mitrovici sretali smo se sa manjim grupama gde je bilo i dosta Srba.

SUDIJA ROBINSON: Pre nego što odemo na pauzu od 20 minuta, mogu li da pitam gospodina Miloševića i gospodina Najsa kakva je njihova procena trajanja ovog svedočenja. Koliko vama treba za glavno ispitivanje? Ja ovo

pitam zato što imamo svedoka koji čeka svoj red i ukoliko nećemo do njega danas da stignemo, mislim da bi mu bilo daleko prijatnije u hotelu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam se za to zalagao i juče. Ja ću da završim glavno ispitivanje u ovoj drugoj sednici. Onda gospodin Najs ima polovinu mog vremena da završi sa ovom svedokinjom, tako da pretpostavljam da će to da bude dovoljno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Ako ja budem imao polovinu njegovog vremena, onda će mi to zaista biti dosta.

SUDIJA ROBINSON: Idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, vi ste malopre objasnili da su najveće grupe koje su napuštale Kosovo, a koje ste vi sretali i sa kojima ste razgovarali bile grupe koje su se ukrcavale u autobuse u Prištini i u Prizrenu u raznim prilikama. Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite da li ste tada kada ste bili na licu mesta, kad ste razgovarali sa tim grupama, kad ste gledali njihovo ukrcavanje, odlazak i sve to, primetili bilo kakvu aktivnost vojske i policije ili policije ili vojske i policije u vezi sa tim njihovim odlaskom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bio je mali broj policajaca koji su stajali, da se setim, 20 do 100 jardi, koraka od autobusa. Nisam videla nikakvu vojsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su ti policajci koje ste videli na bilo kakav način uticali na te Albance i na te velike grupe da oni idu u autobuse, da im daju neke sugestije ili bilo šta drugo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam videla nikakvu aktivnost te vrste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste videli bilo šta što bi moglo ukazivati na nekorektno ponašanje vojske ili policije kod tih albanskih civila, kod tih koji su odlazili, kod tih koje ste sretali, nešto šta bi moglo ukazati na nekorektno ponašanje vojske ili policije?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja lično nisam videla da je neko nešto tako radio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste pomenuli da su se albanski civili plašili OVK-a. Da li možete bliže da objasnite: da li ste došli u vašim razgovorima sa albanskim civilima do toga zašto su se oni toliko plašili od OVK-a?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: U nekoliko prilika kosovski Albanci, civili rekli su nam da ih prisiljavaju, vrše na njih pritisak da odu. Dosta tih civila bile su žene, bilo je puno starijih ljudi među njima i ja sam imala utisak, ustvari oni su rekli da im je dosta cele te situacije, da su već umorni od toga, da rat već traje izvesno vreme, bombardovanje traje izvesno vreme, da im se ne sviđa to što traže od njih da napuste Kosovo. Mislim da je jedan dobar primer ovoga, ja sam puno puta intervjuisala Ibrahima Rugovu i rekla sam već da mi je jedan od njegovih pomoćnika bio prevodilac, nikad nisam videla Ibrahima Rugovu da izgleda uplašeno ili da vodi sa sobom telohranitelje, bilo pre NATO bombardovanja, osamdesetih i devedesetih godina, bilo tokom bombardovanja. Ali, ponovo sam otišla na Kosovo krajem 1999. godine i on je imao jednu celu svitu telohranitelja od 15 vrlo teško naoružanih ljudi i pitala sam ga: "Zašto ste tako uplašeni i zašto svuda idete sa toliko telohranitelja?" i on mi nije odgovorio, samo je slegao ramenima i uputio mi je jedan pogled koji je značio: "Vidite i sami kakva je situacija, to je OVK-a". I ne želim da ovo izgleda kao da stavljam reči u njegova usta, ali pošto sam ga toliko puta intervjuisala znam otprilike njegove gestove i on mi je na taj način, kako mi to kažemo, jednim migom oka, sleganjem ramena dao do znanja da se o tome radi i naravno, on je sam bio kosovski Albanac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste imali ikakva saznanja o tome kako se OVK-a odnosila prema civilima tokom borbi sa našom vojskom ili policijom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam dosta prikupljala informacija, dosta sam truda i vremena uložila u prikupljanje informacija u nedeljama posle NATO bombardovanja. Puno vremena sam provela u razgovorima sa jednim doktorom koji je radio za Vojsku Jugoslavije i koji je onda postao raseljena

osoba, pošto je bio sa Kosova. On je morao da beži i da napusti svoju kuću i da se skloni kada su ih napali Albanci posle ulaska NATO-a na Kosovo. Par meseci sam svakodnevno razgovarala sa njim o njegovom radu, o tome šta je on video na frontovima, jer je on radio na frontovima, naročito u seoskim područjima Kosova gde se odvijao najveći broj bitaka između OVK-a i jugoslovenskih snaga. Njegova priča je uvek bila dosledna. Naravno, ja to ne mogu da proverim, jer nisam bila na licu mesta, ali on mi je govorio da je bilo puno, puno incidenata kada je on bio u sastavu neke jedinice Vojske Jugoslavije koja je bila slata da suzbije borbe i bori se protiv snaga OVK-a, a koja je imala svoje štabove u tim selima. I iz razgovora sa njim postalo mi je jasno da pošto su se borbe odvijale u selima gde su živeli civili i oko toga sela je bio otvoren prostor, a on je bio doktor i njegov poziv u životu je bio da čuva živote, on je neprekidno bio uznemiren tim prizorima. Kada se pucalo na njih, jedinica Vojske Jugoslavije bi ušla u neko područje, OVK-a bi pucala na njih iz određene zgrade u tom selu. Onda bi žene istrčale, bile uhvaćene u tu razmenu vatre i mnogo civila je na taj način poginulo. Među njima i starije žene. i rekao je da što se tiče Vojske Jugoslavije i vojnika Vojske Jugoslavije, naročito mlađih ljudi, onih koji su vojni obveznici, oni su jako bili uznemireni zbog toga što su pucali na teroriste OVK-a, na njihova uporišta, a onda bi odjednom na njih istrčali civili. I to se sve vreme dešavalo. I, naravno, oni su i dalje pucali i tako bi ubili ili povredili civile. Tako da je moj utisak bio da je OVK spremna da stavi civile u opasnost, u situaciju da budu ugroženi na mestima gde se vode borbe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili u Gnjilanu. Da li se sećate kad ste bili?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: U Gnjilanu smo bili krajem maja 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste krajem maja 1999. godine bili u Gnjilanu. Da li se nešto desilo tada u Gnjilanu kad ste vi bili?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bilo je NATO bombardovanje. Tamo je bio jedan veliki industrijski kompleks i činilo se da je on glavna meta NATO napada, glavna meta bombardovanja, ali videli smo mnogo civila koji su prilikom tog napada pogođeni i velika šteta je bila učinjena njihovim kućama, civilnim kućama. Bila je ta kafeterija koja je pogođena i žene koje su radile u njoj su poginule. Neki građevinski radnici su ubijeni. I to smo videli tokom tog bombardovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite samo kratko pre tog bombardovanja, vi ste došli pre bombardovanja i bili ste prisutni kada je teklo bombardovanje, je li tako?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bombardovanje se bližilo kraju prilikom našeg ulaska u grad, tako da nismo bili tamo tokom celog tog bombardovanja. Bombardovanje se upravo završavalo i mi smo stigli na vreme da vidimo neposredni efekat. Ljude u ruševinama praktično. Povređene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste uspeali da ustanovite da li je osim od tih posledica bombardovanja bilo nekih drugih šteta napravljenih u Gnjilanima?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jedina šteta koju smo videli i koju je vrlo očigledno napravila bomba iz vazduha, to je jedina šteta koju smo videli. To je prilično mali grad, tako da mislim da smo ga uglavnom celog videli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitam vas zato što su neke stvari tu nesumnjive. Vi ste bili znači u poslednjoj dekadi maja. Videli ste bombardovanje Gnjilana, videli štete koje su nastupile. A u ovoj optužnici u paragrafu 63(i) se kaže da su od 6. aprila Gnjilane, Srbi isterivali stanovništvo, sistematski palili i uništavali kuće, radnje, kulturne spomenike i tako dalje. Dakle, da li ste mogli u Gnjilanu osim te štete koju je napravilo bombardovanje, da vidite bilo šta što bi ukazivalo da je ovo tačno da su Srbi pre toga popalili kuće, radnje, kulturne spomenike i tako dalje?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam videla nikakvu štetu te vrste. Nisam videla nikakve spaljene radnje niti kulturne spomenike, niti džamije ili crkve, ništa slično. Bilo je nekoliko radnji koje su bile zatvorene, ali nisu bile spaljene. Na njima su visili znaci da su vlasnici napustili radnju, bilo je oko pola tuceta takvih radnji, ali nisu bile spaljene i nisam videla štetu te vrste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li bili u Istoku (Istog) kada se, kada je tamo bilo stradalih u onom zatvoru "Dubrava"?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jesam bila u Istoku, ali to je bilo nekoliko sati posle incidenta koji se tamo dogodio. Moje kolege sa kojima sam putovala i ja smo se vratili tada u Prištinu sa jednog drugog zadatka i saznali smo da se desilo neko bombardovanje ili da je bio neki događaj u zatvoru u Istoku, tako da je ogromna većina novinara iz Prištine, već krenula tamo nekoliko sati pre nas. Kad smo stigli tamo, novinari koji su sve vreme bili tamo rekli su nam da su videli da je NATO bombardovao zatvor. Ono šta

smo mi videli su velika oštećenja na zidinama zatvora koji su meni izgledali kao oštećenja od bombi sigurno, a ne kao neka šteta sa zemlje.

SUDIJA KVON: Da li se sećate datuma svoje posete?

SVEDOK PRENTIS: Imam to negde zapisano. Nemam to pri sebi ovog časa, ali to je bilo 22., 23., negde u to vreme.

SUDIJA KVON: Da li se sećate koji je bio dan u nedelji?

SVEDOK PRENTIS: Bojim se da su se tamo svi dani slivali u jedan.

SUDIJA KVON: Zaintrigirao me je vaš izraz "desilo se bombardovanje ili neki događaj".

SVEDOK PRENTIS: Zato što su nam rekli "idite u Istok. Tamo se nešto desilo". I stvarno nismo znali šta i ono šta su nam rekli je "izgleda da su svi krenuli u Istok. Tamo se nešto desilo". To je često bio slučaj.

SUDIJA KVON: Da li su zatvorenici još uvek bili tamo ili su već bili evakuisani?

SVEDOK PRENTIS: Bili su još uvek tamo.

SUDIJA KVON: Znači stigli ste pre njihove evakuacije?

SVEDOK PRENTIS: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste bili u Nišu za vreme bombardovanja Niša?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, ne mogu da se setim datuma. Mislim da je to bio isti dan kada i bombardovanje kineske ambasade. Zato se zapravo sećam datuma. Mislim da je to bio 5. maj. Meta NATO napada je bio aerodrom, tako je izgledalo, ali velika količina kasetnih bombi je eksplodirala oko pijace i stambenih naselja. Tamo je bilo mnogo kaldrmisanih ulica i kuće nisu bile uništene, ali su izgledale kao da ih je neko posuo rafalnom vatrom iz mitraljeza i upravo tako izgleda objekat posle eksplozije kasetne bombe. Na ulici sam izbrojala najmanje 30 leševa, a bilo je još 30 otprilike. Otprilike

sat kasnije išli smo u bolnicu da vidimo šta se tamo dešava i kad smo stigli tamo, jedan od radnika ambulantskih kola bio je poginuo na teritoriji bolnice i bilo je još otprilike 30 teško povređenih.

SUDIJA BONOMI: Ti datumi spadaju u period kada ste vi zapravo bili tamo? Vi ste bili tamo poslednje nedelje maja i prva nedelja juna.

SVEDOK PRENTIS: Ja sam bila na Kosovu otprilike od 8., 9., 10. maja do 15. ili 16., a onda sam se vratila u Beograd da dobijem produženje vize, a onda sam bila ponovo na Kosovu poslednje dve nedelje maja i prve nedelje, tačnije prvih nekoliko dana juna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, vi ste i u prvom i u drugom polovini maja bili u Prizrenu. Je li to tačno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, tamo sam otišla dva puta. To su dva odvojena putovanja. Tokom svake od svoje dve posete jednom sam otišla u Prizren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svaki put kad biste išli na Kosovo, vi biste išli u Prizren? Ja sam zabeležio iz našeg razgovora da ste bili i 10. i 11. i 29. i 30. maja, da ste to vreme bili u Prizrenu. Je li to tako?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako bi trebalo da bude. Ne mogu da se setim da li je bio 10. ili 12., ali bilo je u to vreme otprilike i onda ponovo recimo 29. i 30. maja. 30. se sećam, jer je tog dana naš vozač poginuo, a krenuli smo dan ranije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U tački, u paragrafu 63(b) kad se govori o Prizrenu, govori se od samog 25. marta i dalje, a onda na jednom delu kaže, da ne bih uzimao vreme: "Od 28. marta u samom gradu Prizrenu snage SRJ i Srbije su išle od kuće do kuće naređujući stanovnicima, kosovskim Albancima da odu, a onda su ih putem te snage SRJ i Srbije" kako ovde piše, "tukle, ubijale muškarce, izdvajale iz konvoja" i tako dalje. Kad ste vi bili u Prizrenu da li je bilo šta što ste videli tamo moglo da potvrdi ili ospori ovakvu jednu tvrdnju kako su išli znači još od 28. marta pa nadalje po Prizrenu pripadnici snaga SRJ i Srbije, tukli, isterivali Albance i uopšte širili teror, kako se često kaže. Vi ste bili više dana u Prizrenu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Dok sam ja bila tamo mogla sam slobodno da idem u neke ulice gde su bili Albanci i činilo se da tamo

ima mnogo Albanaca. U svakom slučaju, grad nije bio prazan, odnosno ispražnjen od Albanaca. U samom centru, blizu mosta izgledalo je da više žive Srbi, a mnoge srednjeevokovne ulice, tamo je bilo mnogo Albanaca, porodica, to je bilo leto, sedeli su napolju pod prozorima. Grad se činio pomalo podeljenim, ali ne može da se kaže da u njemu uopšte nije bilo Albanaca. Oni sa kojima smo mi razgovarali, mislim da sam to već ranije spomenula, za razliku od Kosovske Mitrovice gde se činilo da ima mnogo starijih Albanaca i žena, ovde se činilo da u Prizrenu ima Albanaca svih starosnih doba. A mlađi muškarci su posebno izgledali da su trijumfalnog raspoloženja zbog NATO bombardovanja, jer, znate, bombardovanje je trajalo i policijska stanica je bila dosta bombardovana. Ja sam ih pitala: "Zar se ne plašite, jer ja se plašim bombi", ali ja nisam ratni dopisnik. Bila sam tamo samo zato što sam poznavala taj deo sveta. Ali mladići su bili veoma trijumfalno raspoloženi u vezi NATO bombardovanja. Rekli su: "Dođite za nedelju dana, najviše dve nedelje, NATO će biti ovde". To je situacija koju smo zatekli u Prizrenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite koliko ima istine u tome? Da li ste bili u Orahovcu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Kratko sam bila u Orahovcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde za Orahovac u tački 63(a) se kaže: "Tokom ovih proterivanja", govori se o tome da su proterivani ljudi na celoj teritoriji opštine Orahovac, "snage SRJ i Srbije sistematski su palili kuće, radnje, kulturne spomenike i verske objekte kosovskih Albanaca". Da li ste imali prilike da vidite uništene verske objekte Albanaca, popaljene kuće u Orahovcu, koliko god da ste kratko bili? Bilo šta od toga?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne, nisam videla nikakve dokaze o tome. Meni je posebno upalo u oči da sam tokom mojih putovanja Kosovom sa jednog kraja na drugi tokom maja i početkom juna 1999. godine, mislim da onda nisam videla ni jednu jedinu uništenu ili oštećenu džamiju. Kada sam se vratila kasnije, oko Božića 1999. godine šokiralo me je koliko je pravoslavnih crkava razoreno. Tako da mislim da sigurno ne bih ostala slepa na uništenje crkava ili spomenika u maju. Nisam videla nikakvu štetu te vrste u Orahovcu ni bilo gde drugde gde sam išla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi sa Prištinom u ovoj istoj tački pod (g), a vi ste najviše i stalno ste se vraćali u Prištinu koliko sam razumeo, je li tako?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako je. Bila sam bazirana u Prištini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kaže se da je “počev od 24. marta srpska policija obilazila kuće kosovskih Albanaca u Prištini, prisiljavala stanare na odlazak. U toku ovih prisilnih proterivanja jedan broj ljudi je ubijen. Mnogi od onih koji su isterani iz svojih domova otišli su direktno na železničku stanicu dok su drugi potražili sklonište u obližnjim naseljima” i tako dalje. Šta ste vi od toga, vi ste bili, znači, za vreme rata bili više puta u Prištini, šta ste vi od ovoga, da li ste išta od ovoga mogli da vidite u Prištini?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam tamo bila na samom početku, tako da zaista ne mogu da komentarišem ništa o martu, ni aprilu u Prištini. Kad sam ja došla tamo činilo se da ima dosta Albanaca još uvek. Broj autobusa koji je odlazio iza pošte bilo je čini mi se nekih pet, šest na dan. Naravno, ne mogu ništa da kažem o samom početku. A bilo je kolega koji su tamo bili od početka koji su mi rekli da su videli kolone Albanaca kako napuštaju Prištinu na samom početku bombardovanja i oni nisu rekli da su videli kako ih tuku ili guraju, ali nisu mogli da kažu zašto su te kolone formirane niti zašto su odlazile. Ali do vremena kad smo mi došli tamo, ne, nisam videla nikakvu prisilu, nikakvo prisiljavanje ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se govori u tački 16 kosovske optužnice pošto se radi o udruženom zločinačkom poduhvatu, to neću da vam objašnjavam, kaže “cilj je bio isterivanje znatnog dela albanskog stanovništva Kosova sa teritorije pokrajine Kosova u nastojanju da se obezbedi srpska kontrola nad ovom pokrajinom”. Da li vam je išta od onoga šta ste vi videli i čuli na Kosovu i Metohiji u toku tih vaših brojnih odlazaka i, kako kažete, putovali ste sve vreme uzduž i popreko? Da li je nešto ukazivalo na to da se isteruje albansko stanovništvo sa teritorije pokrajine? Da ne govorimo u kakvom nastojanju, to nije ni bitno. Da li ste išta od toga videli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Videla sam samo ono šta sam ranije opisala kada sam spomenula da su nam neki ljudi rekli da odlaze zato jer se boje OVK-a i jer im je rečeno da je to njihova patriotska dužnost. Nisam videla da su srpske snage bilo koga prisilile da odu. Nisam bila svugde. Ne mogu da kažem da se to nije uopšte dogodilo, ali mogu da kažem da ja nisam lično videla da se tako nešto događalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a pošto se govori kao, na primer, u tački 53 “o široko rasprostranjenoj i sistematskoj kampanji terora i nasilja uperenog protiv albanskog civilnog stanovništva koje živi na Kosovu i Metohiji”, vi ste tamo, znači, bili više puta, pošto takva široka i rasprostranjena kampanja terora i nasilja mora da bude vidljiva, pretpostavljam da ste tokom boravka morali da primetite da se nešto tako dešava. Da li vam išta od onoga šta ste videli ukazuje da je tačno ovo šta piše “široko prisutna rasprostranjena kampanja terora i nasilja uperena protiv kosovskih Albanaca”?

TUŽILAC NAJS: Kao što Sud već zna, naravno ne ulažem prigovor na ovu jednu liniju ispitivanja, međutim možda ovo poslednje pitanje ide u toliko velikoj meri prema jednom generalnom zaključku da je to, zapravo, trošenje vremena.

SUDIJA ROBINSON: Ja zaista moram da pitam od kolike su vrednosti ovi iskazi koje dobijamo o tim temama. Vi iznosite navode iz optužnice. U kojoj meri je to vredno. Mislim da smo već prošli kroz sličnu situaciju u ranijim fazama predmeta. Vi imate tendenciju da svedocima postavljate vrlo uopštena pitanja. Ona može samo da kaže da nešto nije videla. Ali koliko je ona često bila tamo? Od kakve je onda vrednosti taj iskaz?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nadam se da smo mogli da ustanovimo koliko je često gospođa Prentis bila tamo i u kojim intervalima. Ali jedna tako široko rasprostranjena kampanja terora valjda nije mogla da se nevidljivo obavlja. Nije moguće da nije ništa mogla da vidi, ako je to postojalo. Ovde nam je svedočio onaj Kiruđa (Charles Kirudja) što je bio tri dana u Jugoslaviji i on je tri dana svedočio o svoja tri dana u Jugoslaviji. Gospođa Prentis je bila 40 puta dole.

SUDIJA ROBINSON: Meni se čini da ovo nije od velike pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pomenuli ste da ste obilazili žrtve dva velika napada. To su oni veliki napadi na kolone civila u Meji i Koriši (Korite). Da li ste to pomenuli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta su vam rekly žrtve tih napada? Vi ste išli kod njih u bolnicu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, išla sam u bolnicu u Prizrenu. Neki od preživelih doveženi su u prizrensku bolnicu i upravo zato smo drugi puta otišli tamo u Prizren. Oni su bili sa jakim opekotinama i velikim bolovima. Oni su naricali nad gubicima života svojih porodica, nad ljudima koji nisu preživeli. Rekli su da su ih u više navrata bombardovali, da nisu mogli da razumeju zašto NATO avioni koji su ih, prema njihovim rečima, napali nisu shvatili da se tu radi u oba slučaja o civilnoj koloni izbeglica. Oni su zaista naricali i bili u velikom bolu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite da li ste imali razgovore sa Srbima i drugim nealbancima koji su morali da napuste Kosovo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Oprostite, o kom periodu govorite, zato što sam razgovarala sa mnogo, mnogo Srba ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Za vreme bilo kog perioda kad ste bili na Kosovu.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Razgovarala sam sa stotinama Srba i drugih nealbana sa Kosova koji su u velikim brojevima prelazili pokrajinsku granicu i ulazili u užu Srbiju, nakon što je NATO ušao na Kosovo. U jednom trenutku tu je bilo i do 200.000 ljudi koji su prešli granicu. U blizini Vranja, Kuršumlje provela sam nekoliko meseci, u tom području, razgovarala sa mnogo ljudi. Nisam naišla ni na jednog Albanca, ali sam razgovarala sa Romima, Srbima i drugima.

SUDIJA BONOMI: Koja su to dva meseca?

SVEDOK PRENTIS: To su jun i jul. Kraj juna i početak jula.

SUDIJA BONOMI: 1999. godine?

SVEDOK PRENTIS: 1999. godine.

SUDIJA ROBINSON: Jeste li od njih uspeli da saznate zašto su otišli?

SVEDOK PRENTIS: Neki od njih bili su ljudi koje sam znala od ranije, od mojih ranijih poseta. Čak i u tom haosu bilo je neverovatno to da su dvoje ljudi koje sam dobro poznavala mene uspeli da pronađu. Ali, dakle, bilo je sasvim očigledno i njihove su se priče mogle vrlo lako da se provere, jer

sam ih vrlo dobro poznavala, oni su svi rekli da su morali da odu jer su se bojali za živote nakon što je NATO ušao na Kosovo, jer činilo se da mirovne snage nisu u stanju da njih zaštite od Albanaca, a pogotovo od OVK-a i od Albanaca iz Albanije. Svi su otišli samo sa najnužnijim potrepštinama. Bilo je sasvim očigledno da su otišli u velikoj žurbi. Mnogi su bili sa decom. Nisu čak poneli sa sobom ni odeću za decu. U takvoj žurbi su bili kad su odlazili. Dakle, meni je bilo jasno da su otišli u velikom strahu. Mnogi od njih rekli su da su im u kuće ušli Albanci.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, koliko ja shvatam, to nema nikakve veze sa NATO bombardovanjem?

SVEDOK PRENTIS: Ne. Ovaj veliki egzodus, najviše Srba sa Kosova, dogodio se nakon što je NATO ušao u pokrajinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodo Prentis, pošto imamo vrlo malo vremena, ja ću vam postaviti sasvim kratko, nadam se pitanja koja se tiču drugih mesta u kojim ste boravili za vreme ratova u Jugoslaviji. Kad ste bili u Sarajevu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: U Sarajevu sam bila krajem 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1994. godine postoji jedan događaj koji je posebno bio obeležje onoga što se događalo, eksplozija na sarajevskoj pijaci Markale 5. februara 1994. godine. Da li ste se vi interesovali šta se dogodilo? Kakva saznanja ste stekli o onome što se dogodilo?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: To me je zainteresovalo zato što je o tome, ne samo jako puno pisano u zapadnoj štampi, nego je to u velikoj meri takođe dovelo do vazdušnih udara NATO-a na Republiku Srpsku. Počela sam da sumnjam u način na koji je na početku taj napad na pijacu automatski pripisan srpskoj artiljeriji, jer među mojim kontaktima nalazi se i Pol Biver (Paul Beaver) iz Džejns difens vikli (Jane's Defence Weekly). To je jedna vrlo ugledna vojna publikacija i počela sam da sumnjam da to možda nije napravila srpska artiljerija onda kada mi je on ispričao veoma detaljno analizu koju je on sproveo zajedno sa balističkim stručnjacima Ujedinjenih nacija.

TUŽILAC NAJS: Pitam se možemo li mi da dobijemo taj dokument, tu analizu, jer sve šta se kaže o tome neće da nam bude od velike vrednosti, osim ako ne vidimo šta tu piše.

SUDIJA ROBINSON: Imate li taj dokument pri ruci?

SVEDOK PRENTIS: Nemam taj dokument pri ruci, ali to se lako može pronaći. Kada kažete dokument, mislite li na *Jane's Defence Weekly*?

SUDIJA ROBINSON: Da. Kako se to tačno zove?

SVEDOK PRENTIS: *Jane's Defence Weekly*.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, možete o tome da postavljate pitanja ako hoćete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodo Prentis, do čega ste vi došli u tom svom istraživanju o događajima na pijaci Markale? O događaju, o tom incidentu na pijaci Markale.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se, časni Sude, ali moraju da postoje neke granice. Naravno da se novinari okolo raspituju, istražuju i donose svoje zaključke, ali ovaj Sud se bavi dokazima, a ja mislim da toga ovde neće da bude.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo će da bude iskaz iz druge ruke. Mi, naravno, prihvatamo iskaze iz druge ruke, a pitanje je koliku ćemo težinu da mu pridamo. Hajde da saznamo kako je ona sprovela tu svoju istragu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodo Prentis, molim vas recite do kakvog ste saznanja došli?

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne. Ne do kakvog je saznanja došla, nego kako je saznala to do čega je došla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kako ste saznali to šta ste maločas rekli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Radila sam intervju sa Polom Biverom. Takođe razgovarala sam sa nekim zapadnim diplomatama, među njima i sa holandskim ambasadorom. U stvari, izvinjavam se, ne. Sa portugalskim ambasadorom u Bosni koji je kasnije bio portugalski ataše u Beogradu i koji je čuo da ja to istražujem i on je isto imao neke zabrinutosti u vezi sa tim incidentom, jer mu je pokazana neka dokumentacija koja kaže da ta eksplozija nije bila posledica artiljerijske vatre, nego da je to tamo postavljeno. On mi je rekao da su mu pokazani dokazi da je jedna eksplozivna naprava pričvršćena ispod štanda na pijaci. Takođe sam razgovarala sa ljudima u Ujedinjenim nacijama koji su bili na licu mesta na Markalama za nekoliko minuta i koji su mi neslužbeno rekli, to su bili francuski mirovnjaci, koji su mi rekli da su povrede bile gotovo isključivo od nogu na gore i da se to ne poklapa ni sa jednom eksplozijom koja nastaje kao posledica projektila koji dolazi iz vazduha. Takođe sam razgovarala i sa lordom Dejvidom Ovenom (David Owen) o tome. Pitala sam i mog oca. I kako sam imala sve više i više sumnji o načinu na koji se javlja o uzrocima eksplozije, pitala sam mog oca da li bi on u vezi sa tim mogao da postavi pitanje u Domu lordova, što je on i učinio. On je tražio da se daju tehničke informacije ili neke dokaze koje je britanska Vlada dobila o tome. Ja se izvinjavam, ja sam pokušavala juče da dobijem taj odgovor iz Doma lordova, da mi daju odgovor koji je tamo dat, tako da vam mogu samo reći da je suština tog odgovora koji je dat mom ocu da nije važno ko je počinio to bombardovanje, zato što je ono dovelo do mogućnosti da se protiv Pala izvedu vazdušni napadi. Mislim, dakle, da je to ono šta sam ja učinila u vezi sa istragom. Uzgred budi rečeno, kada sam lorda Ovena o tome pitala, on nije želeo ni da potvrdi ni da porekne, da je imao dokaze ili čak dokaz da je bombardovanje izvršila vlada bosanskih Muslimana time što su bombu lepljivom trakom pričvrstili ispod štanda na pijaci. I sama činjenica da on to nije želeo da porekne išla je u prilog mojim sumnjama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li u prilog vaše sumnje ide i ovaj odgovor koji je vaš otac dobio zvanično da cilj opravdava sredstvo i da je važno da su Pale bombardovane, a nije važno ko je počinio?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Meni se činilo da je to *de facto* priznanje, da to znači da britanska Vlada ima neke dokaze o tome, ako ne i dokaz da to bombardovanje nije došlo od srpske artiljerije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospođo Prentis. Da li ste tokom boravka u Sarajevu odlazili u Predsedništvo Bosne i Hercegovine i ako jeste povodom čega?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Boravila sam kod jednog člana Predsedništva i posećivala sam Predsedništvo da intervjuišem Aliju Izetbegovića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite koji vam je susret u zgradi Predsedništva posebno ostao u sećanju, Predsedništva Bosne i Hercegovine u Sarajevu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Taj sastanak koji sam imala u novembru 1994. godine, tamo je bio još jedan novinar iz "Špigla" (Der Spiegel), u Sarajevu koji je išao na isto mesto da isto intervjuiše gospodina Izetbegovića i tamo je bio jedan vrlo važan čovek, arapskog izgleda. Izgledao je vrlo važan, ne znam kako drukčije da ga opišem, koji je ušao ispred mene, preko reda, upravo kad je trebalo ja da uđem u kabinet na intervju i to me je zaintrigiralo, pošto je izgledalo da se radi o jednom veoma, veoma važnoj ličnosti koju su direktno uveli kod Izetbegovića u kabinet, tako da sam se kasnije raspitivala i nisam imala način da saznam ko je to, ali rekli su mi, prvo mi je rekla moja koleginica Desa Trevisan da je reporter iz Špigla ovog čoveka prepoznao kao Osamu bin Ladenu (Osama bin Laden). Ja sam onda razgovarala sa dopisnikom iz Špigla i, naravno, gledala sam fotografije Osame bin Ladena. Lično o tome nisam pisala nikakve vesti pošto ga ja nisam prepoznala, ali sam shvatila da je kolega iz Špigla pisao o tome. Pisao je članak o tome i, naravno, to mi se urezalo u pamćenje, naročito posle 11. septembra. Ali čak i u to vreme ime Osame bin Ladena je bilo poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste kasnije, imajući u vidu sliku i sećanje da ste ga videli, mogli da zaključite da je reč bila upravo o njemu?

TUŽILAC NAJS: Ovo jeste marginalno, ali sugestivno pitanje. Ne znam, ali u svakom slučaju ukoliko gospođa želi da nam ispriča ...

SUDIJA BONOMI: Ne. Ona je jasno dala do znanja da ona nije prepoznala čoveka. To nam je sama rekla. Gospodine Miloševiću, postavite drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam shvatio da ga tog trenutka nije prepoznala, ali da je kasnije ustanovila da je to bio on, pa sam želeo to da razjasnim. Ako

je sugestivno, onda ne treba da odgovori. Stvar je suviše ozbiljna da bi se tek olako preko nje prešlo.

SUDIJA ROBINSON: Krenite dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji je vaš kolega iz Špigla, ko je vaš kolega iz Špigla, ako možete da kažete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ime je Flotel ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Renata Flotel. (Renata Flotel)?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Renata Flotel.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. A da li ste vi kasnije istraživali prisustvo islamskih fundamentalista u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jesam, naročito posle onog jezivog događaja od 11. septembra. Pokušala sam da dobijem intervju od najvećeg mogućeg broja ljudi, raznoraznih, počev od zapadnih političara do srpskih i hrvatskih političara i Muslimana iz Bosne i iz Srbije o tome da li su u Bosni bili prisutni neki strani islamisti. Nekoliko puta sam putovala u Bosnu posle 1995. godine i činilo mi se da je stanje posle dogovora o miru vrlo labilno, posle dejtonskog mira situacija je bila veoma labilna i bilo je puno ljudi koji kad su čuli da ja pokušavam da utvrdim da li je bilo inostranog islamističkog uticaja u Bosni, došli da mi kažu da imaju indicija o tome. Među njima su bili gospodin Toholja iz Republike Srpske koji mi je rekao, na primer, da je bila jedna avganistanska brigada pod komandom jednog Mahmuda Abu Aziz al Montasibe (Mahmud Abu Abdul Aziz al Montasibe) iz Saudijske Arabije (Saudi Arabia). On mi je takođe rekao da je osnovan jedan logor za obuku ...

TUŽILAC NAJS: Mi želimo da znamo o kom dokumentu se radi, ako gospođa čita iz dokumenta.

SUDIJA ROBINSON: Kakav je to dokument?

SVEDOK PRENTIS: Ovo je moj papir sa beleškama.

SUDIJA ROBINSON: Kada ste ih napravili?

SVEDOK PRENTIS: 2002. godine kada sam ja vršila svoju sopstvenu istragu o tome. Ovo je jedan sažetak za knjigu koju sam htela da napišem na tu temu.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Naravno, ja ne mogu ništa da utvrdim u vezi sa tim. Ne znam da li mogu da dobijem te beleške, ali pošto vidim koliko ih ima, ne verujem da ću danas uspeti da ih pročitam, da bih mogao na osnovu njih da postavljam neka pitanja.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Jedna administrativna stvar. Drugog svedoka treba poslati u hotel, jer izgleda da danas nećemo stići do njega. A drugo, gospodine Miloševiću, molim vas objasnite koliko je i zbog čega ovo relevantno i da li je relevantno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Smatram da učešće islamskog fudamentalizma u tom sukobu spada, kad se posebno poveže sa ideološkom bazom i knjigom Alije Izetbegovića koja je ovde uvedena kao dokazni predmet i o kojoj sam ja govorio, su ključna pitanja događaja i sukoba u Bosni i Hercegovini, izbijanje rata i nevolja koje su se desile posle svega toga. A ovde je reč o jednom izuzetno jakom prisustvu islamskog fudamentalizma koji će Evropa plaćati još decenijama, jer da nema tih baza u Bosni, ne bi bilo moguće delovanje terorista u Evropi. Oni su sami napravili ...

SUDIJA ROBINSON: To je sa istorijske tačke gledišta interesantno, ali niste objasnili na koji način se to odnosi na optužbe u optužnici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odnosi se u tom smislu što su te optužbe potpuno pogrešne i što se zamenjuje žrtva i počinitelj u najvećem broju slučajeva, što ne mora da bude u konkretnom slučaju ...

SUDIJA ROBINSON: Nije relevantno. Pređite na neku drugu oblast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Prentis, Sarajevo je, vi ste bili u Sarajevu, dakle, Sarajevo je tokom celog rata na zapadu tretirano kao grad pod srpskom opsadom. Da li se vi slažete sa tom tvrdnjom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: U to vreme kada sam ja tamo bila, krajem 1994. godine, to nije bio grad pod opsadom. Ja sam mogla da se krećem i da putujem relativno lako, na primer, između Pala u Republici Srpskoj i bilo kog dela Sarajeva u koji sam htela da odem. To nije bio miran grad. Ne kažem da je bilo lako, ali bilo je moguće kretati se po raznim krajevima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi imali uvid u to koliko je bilo prisustvo oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Sarajevu? Da li se može govoriti da je bio pod opsadom ili da je bio podeljen grad po onome što ste vi videli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Po mom mišljenju to je bio podeljen grad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste imali prilike da vidite kad je otvarana vatra na području Sarajeva?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Videlo se i čulo se pucanje naročito oko Holidej Ina (Holiday Inn). Trebalo se dobro paziti. Morao je biti jako pažljiv svako ko se kretao glavnim saobraćajnicama, a dok sam boravila kod Predsedništva, rekla sam već da sam boravila kod jednog člana bosanskog Predsedništva i dok sam bila u njihovoj kući, a ona je bila vrlo blizu zgrade Predsedništva, eksplodirala je jedna granata blizu. Kuća se zatresla. To je bilo u jednom delu Sarajeva gde ima puno visokih zgrada. Ulice su vrlo uske i ta konkretna granata je mogla da bude ispaljena samo sa muslimanskog položaja. Teško da je mogla da stigne sa bilo kog drugog mesta. To su uglavnom bile te prilike kad sam ja lično imala neko iskustvo u kretanju i recimo od aerodroma do Predsedništva i oko *Holidaj Inn-a*.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospođo Prentis. Samo da dodam objašnjenje koje sam dao u vezi sa relevantnošću pitanja o islamskom fundamentalizmu sa stanovišta vašeg pitanja, gospodine Robinson, kakve veze ima sa optužnicom. Optužnica tvrdi da su Srbi pravili Veliku Srbiju, a nisu pravili Veliku Srbiju, nego su se branili od pravljenja fundamentalističke države u kojoj su oni trebalo da budu nekakvi podanici, kao što su bili pod Turcima nekoliko vekova, a to je ono šta je nesumnjivo jasno.

TUŽILAC NAJS: To je nekakav pokušaj da se upotpuni svedočenje svedoka. To nije odgovor na pitanje da li je ovo relevantno ili ne.

SUDIJA ROBINSON: Ono šta sam rekao stoji i dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi smatrate da je ta eksplozija u vašoj blizini bila režirana zbog vas ili iz nekog drugog razloga?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jesam imala tu sumnju ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude mora da postoji neka granica u ovom ispitivanju, nešto preko čega Sud ne može da pređe. Ovaj optuženi pokušava da izigrava advokata već nekoliko godina i pitam se da li bi možda hteo da razmotri mogućnost da je ovo sugestivno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Ovo je sugestivno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu da vam kažem da uopšte ne pokušavam da izigravam advokata, niti mi je to neka životna ambicija kojom bih se ponosio.

SUDIJA ROBINSON: Vi imate jedan metod, gospodine Miloševiću koji ste prilično razvili, a to je da u svoja pitanja uključujete alternativu kao da to umanjuje sugestivnu prirodu pitanja. Međutim, ne umanjuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste bili na Palama, gospođo Prentis?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kakav je vaš utisak bio o tome šta ste tamo videli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tamo sam bila nekoliko puta, ali tada, krajem 1994. godine sam više vremena provela u Sarajevu. Glavni utisak koji mi je ostao u sećanju je iznenađenje što je bilo puno nesrba, pripadnika manjina koji su našli sklonište i utočište na Palama. Bilo je ljudi koji su živeli u Sarajevu, pa su im domovi uništeni i morali su da pobegnu od opšteg haosa i nasilja. Ja sam bila tada zatečena, jer sam u to vreme čak i ja imala utisak iz svega što sam čitala o situaciji u Sarajevu da svim nesrbima preti velika, realna opasnost, ako se stave na milost Srba ili srpskih snaga. Ja ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste u Sarajevu sreli nekoga od britanskih političara?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Srela sam se sa Robinom Kukom (Robin Cook) koji je tada bio opozicionar na mestu ministra inostranih poslova u opoziciji. On je tada bio u jednoj poseti čiji je cilj bio utvrđivanje činjenica u Sarajevu. On je održao pres konferenciju i ja sam ga tada pitala da li će takođe posetiti Pale i bila sam šokirana kada je on rekao da čak i kad bi to bilo moguće, a nije, fizički nije moguće, on to ne bi uradio, jer, u stvari, rekao je bukvalno “zašto bih ja išao da vidim ta čudovišta”. Ja sam mu objasnila da je, kao prvo, fizički moguće ići na Pale, da ja lično idem tamo kasnije istog dana i pošto je on već došao da utvrdi činjenice ja sam sugerisala da možda ne bi bilo loše da i on ide tamo lično i da vidi kako stoje stvari i da vidi da postoje ljudi koji nisu Srbi, a kojima je tamo pruženo utočište. On je to odbio. Čak sam pisala pisma sledećih nekoliko meseci, protestna pisma u vezi sa tim što u toj poseti za utvrđivanje činjenica on nije otišao da vidi sve strane. Nisam dobila nijedan odgovor ni na jedno svoje pismo i bojim se da ponovo moram da kažem da sam pribegla svom ocu koji je političar i pitala sam ga da li mogu da dobijem neki odgovor, a on je dobio jednosložni odgovor iz kabineta gospodina Kuka gde piše, “hvala vam za pismo. Razmotrićemo”, ali nikad nismo dobili nikakvo objašnjenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospođo Prentis. Nemam vremena da prođem kroz još neka pitanja koja sam planirao. Još hoću samo jedno pitanje da vam postavim. Da li ste imali bilo kakvih zdravstvenih problema nakon bombardovanja koje ste opisali kod Prizrena, a gde je poginuo vaš vozač i sve ono šta ste dalje govorili? Dakle, moje je pitanje, da li ste imali kakvih zdravstvenih problema nakon tog bombardovanja?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, jesam. U roku od dve nedelje izgubila sam glas i to prilično trajno. To je trajalo šest do osam meseci. 1995. godine sam se lečila od raka. To lečenje je trajalo pet godina u predviđenom ciklusu i rekli su mi da sam čista. Međutim i rak se vratio vrlo brzo. Prošla sam neke testove, pošto se sumnjalo da je osiromašeni uranijum (U-238) bio u bombama koje su pogodile taj put, u onom incidentu kada je ubijen naš vozač, tako da sam prošla neke preglede po svom zahtevu kad sam došla u Veliku Britaniju. Nije mogao da bude obavljen pregled koji bi mogao da dokaže da sam bila podvrgnuta nekom uticaju osiromašenog uranijuma, ali je bilo dokazano da ima teških metala u mom organizmu i to je u medicinskom izveštaju navedeno kao vrlo realna mogućnost. Takođe

mi je jasno stavljeno do znanja da je moj imuni sistem pretrpeo efekat tih teških metala i, naravno, jedan potisnuti imuni sistem je direktno povezan sa povratkom raka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospođo Prentis. Ja sam završio glavno ispitivanje, sad će vas pitati druga strana.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ: Imam dve, tačnije tri dodatne stvari koje bih kao dodeljeni advokat hteo da utvrdim sa ovim svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Da. Idemo sada na pauzu od 20 minuta.

TUŽILAC NAJS: Ja ću imati jako malo vremena za unakrsno ispitivanje, ako gospodin Kej bude vršio ispitivanje. Zanima me da li bi on mogao da postavi pitanje pre pauze?

SUDIJA ROBINSON: U redu, poslušajmo prvo gospodina Keja.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Gospođo Prentis, ako se sećate onog incidenta kad ste nam rekli o izveštavanju o hodajućim mrtvacima, da li možete da nam kažete u kom mestu ste bili tada i u koje vreme?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Bila sam u Orahovcu. Ne mogu da se setim tačnog datuma, ali to je bilo u mojoj prvoj od te dve posete, tako da je mogao biti 10., 11., 12. maj, otprilike.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Pominjali ste izjave Klintona i Koena u medijima. Da li možete da nam kažete gde ste videli taj članak ili te članke ili pisanja o tome?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Na BBC u emisiji "Tudej" (BBC, The Today programme), u Velikoj Britaniji u "Tajmsu", u vestima "Rojtersa" (Reuters), u vestima "Asošijejted presa" (Associated Press), u "Vašington postu" (The Washington Post). To je mnogo puta ponavljano i citirano.

ADVOKAT KEJ – PITANJE: Pominjali ste da ste razgovarali sa ljudima koji su se ukrcavali u autobuse u Prištini i u Prizrenu. Govorili ste detaljno o tome šta ste čuli. Rekli ste da su oni često govorili o tome da su bili pod pritiskom

da odu, da su ih terali da odu, nagovarali, ali niste objasnili ko ih je terao da odu i ko je vršio pritisak i nagovarao ih?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Govorili su mi da su pod pritiskom od strane UČK-a. Da im je UČK-a govorila kako je to njihova patriotska dužnost da moraju da utvrde, podupru, pomognu napad savezničkih snaga.

SUDIJA ROBINSON: Idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospođo Prentis, kako je bio odeven čovek koji je ličio na Osamu bin Ladenu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Imao je turban na glavi i neku vrstu, kako bih rekla, maslinasto zelenog odelu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači zapadno odelo i turban.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne zapadno, nego recimo nešto što bi nosio pukovnik Gadafi (Muammar al-Gaddafi).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pidžama, nešto slikovito? Je li nosio štap?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Novinari ponekad funkcionišu na osnovu direktnih opservacija, a u vašem slučaju nikada niste videli da je nečija kuća zapaljena?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Niste videli da je neko ubijen ili da je neko nekoga ubio?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Videla sam to bombardovanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Osim bombardovanja vi niste videli da je neko nekoga ubio?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Niste videli nikada nikoga kako ga izbacuju iz kuće ili grada?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači vi u potpunosti zavisite od onoga šta su vam drugi rekli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I, znači, da stvari budu sasvim jasne ...

prevodioci: Molimo govornike da prave pauzu između pitanja i odgovora.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas da pazite na pauzu. Takođe molim i svedokinju da napravi pauzu između pitanja i odgovora zbog prevodioca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, kako bismo to znali, vi ste 1999. godine na Kosovu proveli dva dana početkom maja i desetak dana krajem maja?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nedelju dana prvom prilikom i dve i po nedelje drugom prilikom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čak nedelju dana prvom prilikom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Negde od 9., 10., 11., pa do 15., 16.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U obe te prilike vi ste tamo bili sa čovekom po imenu Šifer (Daniel Schiffer)?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je jedan prosrpski filozof?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa vama su išla i dva zvaničnika kojima ste vi platili velike svote novca za zaštitu, a oni su pretpostavljam bili pripadnici MUP-a?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja ne mislim da su oni bili pripadnici MUP-a. Ja sam ih videla u nekoliko navrata i nakon toga i mislim da oni nisu pripadnici MUP-a.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A ko vam ih je dao? Taj čovek Šifer?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi nikad lično niste znali kakav je aranžman? On je kontrolisao vaše posete.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: On je osiguravao transport. Mogli smo da idemo kuda hoćemo i nisu morali celo vreme da budu sa nama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vraćićemo se na to. Dakle, vi nemate nikakva iskustva iz prve ruke ni o jednom od suštinskih pitanja kojima se mi ovde bavimo. Naravno, vi imate neke primere kada su ljudi vama govorili neke stvari, a ti ljudi su pak imali direktna iskustva?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se na 1993. godinu. 1993. godine vi ste išli u Bosnu, zar ne?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: 1994. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A, ono što ste vi videli ili rekli u vezi sa logorima Omarska i Keraterm?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Oprostite, nisam sigurna o čemu govorite? Omarska?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, nećemo se zadržavati dugo na tome, ali molim vas da se ovo stavi na grafoskop i da se da svedoku. Molim da se na grafoskop stavi prva strana, zaista nemamo mnogo vremena. Evo, ovo je odštampani članak od 13. maja 1993. godine, vaše se ime ovde nalazi kao autora i tu se govori kako je jedan rimokatolički sveštenik govorio o groznim stvarima koje su mu se dogodile u srpskim logorima u severnoj Bosni, o tome kako je bio izložen brutalnostima i kako su ga trupe odvele iz njegove kuće blizu Prijedora, prvo u Keraterm. Sećate li se tog članka?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: To sam napisala u Londonu. Ja sam sa tim čovekom razgovarala u Londonu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači niste išli tamo? Dakle, to je primer izveštavanja na osnovu priče iz prve ruke. Nema razloga da se tom čoveku ne veruje.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam ga nadugačko intervjuisala i nemam razloga da sumnjam u to šta kaže.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači vi ste 1993. godine uspeli u "Tajmsu" da napišete nešto o načinu na koji su Srbi tretirali ljude u Keratermu i Omarskoj. Evo, na primer, "terali ih da pevaju četničke pesme". Okrenite stranu molim, pri vrhu, "tukli ih po rukama palicama, prisiljavali ih da piju vlastiti urin, neki su molili da ih ubiju, stavljali su im pištolj u usta".

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I pri dnu "čim se smrači pitamo se da li smo sledeći na redu. Koliko ja znam 1.300 ljudi izgubilo je život na takav način". Dakle, to su srpski logori u Bosni o kojima ste vi izveštavali 1993. godine?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam pisala o tome šta je on rekao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Hvala. 1993. godine vi ste takođe išli na Kosovo, zar ne?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Mislim da da. Išla sam u nekoliko navrata. Ne sećam se tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Išli ste na Kosovo i primetili ste koliko je bilo prisustvo organa reda na ulicama, sećate li se toga?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Sećam se da sam išla da intervjuišem predsednika Rugovu i mislim da sam spomenula prisustvo policije na ulicama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste iskusili policijsku državu, zar ne? Vi ste 1993. godine posetili Kosovo. Citiraću vas. Recite da li je to tačno: "Na svakom uglu bilo je pripadnika srpske milicije, a nakon smrkavanja ljudi nije bilo na ulicama, jer se nisu usudili da izađu. Arkan, vođa 'Tigrova' bio je u posedu dela hotela 'Grand', to je u Prištini i svugde se osećao miris terora". Znači to je vaše lično iskustvo iz Prištine iz 1993. godine. Da li može da se pretpostavi da je to tačno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Atmosfera terora je stvorena sukobom između dve strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Da pogledamo. Vi ste objavili jednu knjigu 2000. godine. Zove se "Rat jedne žene" (One Women's War). U velikoj meri u njoj se govori o vašem životu, ali na nekim mestima govori se i o Kosovu. Stranicu 144, molim. Pri dnu strane govorite o Prištini, o velikim betonskim blokovima u predgrađima i tako dalje. Zatim govorite o 1999. godini i zatim u poslednjem paragrafu kažete: "Poslednji put kada sam bila u glavnom gradu Kosova bila je 1993. godina. Tada je srpska milicija, odnosno paravojnih formacija bilo na svakom uglu, a nakon smrkavanja ljudi nisu izlazili jer su sami sebi nametnuli neku vrstu policijskog časa. Arkan, vođa paravojne formacije 'Tigrovi' bio je vlasnik dela deonica hotela 'Grand' i svugde se mogao osetiti miris terora". I zatim govorite o nekim drugim stvarima. I onda sa desne strane govorite o 1999. godini. Dakle, ovde 1993. godine vi ne govorite ni o čemu drugom, osim o teroru koji su nametnule srpske snage i Arkan. Da vam se ne čini da možda zbog prolaska vremena patite od neke vrste revizije memorije?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja mislim da je moja knjiga pisana na način i da sam ja govorila tako kako bih istakla da kako je vreme odmicalo tokom devedesetih, da je meni postajalo sve više i više jasno da situacija nije bila onako jednostavna i onako crno-bela kao što sam je ja tada videla. Sećam se, kad se prisetim 1993. godine, ja onda zaista mislim da je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem. Nemam mnogo vremena. Vi ste vašu knjigu napisali 2000. godine i niste imali nikakvog razloga da zagovarate NATO ili zapad, naprotiv bilo bi interesantnije čitati vašu knjigu ukoliko zagovarate slabiju stranu. Dakle, možemo li onda da shvatimo da vi u toj knjizi izražavate vaše razumevanje događaja kakvo je bilo 2000. godine?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam pokušala na iskren način da opišem kako sam se u svakom trenutku osećala. Ako mi dozvolite, ja bih želela da dodam, da bi se knjiga mnogo lakše prodavala, da je bila za NATO i da ni na koji način nisam stala na stranu slabije strane, nego na stranu istine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo sad na 1999. godinu. Da vidimo sada koliko ste dugo bili na Kosovu. Ne koliko ste dugo bili u Srbiji, nego koliko dugo ste bili na samom Kosovu. Koliko dana prilikom prve posete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Mislim šest.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Idemo sad na stranu 139, ali pre toga dok čekamo, recite nam, tačno je, zar ne, da vlasti nisu bile sklone da novinarima dozvoljavaju da idu na Kosovo u to vreme?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tako da su sprečavali novinare da vide ono šta se tamo moglo videti. Da li je to tačno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, jer im tamo nisu dozvoljavali da idu, zato sam ja želele sama tamo da odem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste na početku bili u društvu dobro poznate figure, Dese Trivisan kad ste tamo pokušavali da odete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tada je njoj već bilo 70 i nešto godina?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ona je jedan glasni protivnik ovog optuženog?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, u više navrata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ona je proterivana iz zemlje, hapšena. Šta više, čak su je jednom i napali. Bio je to potencijalno fatalan napad, ako se ne varam, kad je na nju pucano?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pucali su iz vazdušne puške. Mislim da se zaista nije radilo o ugrožavanju života.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ona nije mogla da uđe u tu zemlju, jer je bila poznati protivnik ovog optuženog. Da li je to tačno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta sam ono tražio? Stranicu 139. Ovde pri dnu piše sledeće: "Pre nego što je počela kampanja bombardovanja u Kosovskoj Mitrovici bilo je 27.000 Albanaca. Gradonačelnik je rekao da je većina njih otišla u aprilu i onda je dodao da se prošle nedelje njih 5.000 vratilo. Pitala sam može li se sa njima razgovarati. 'Biće uplašeni da vam kažu bilo šta, jer među njima ima pripadnika OVK-a', odgovorio je on. Bilo je nemoguće reći da li je bilo šta od toga istinito. Na kraju smo jedino uspeli da razgovaramo sa starim Albancima u redu za penzije. Čak i tu sa nama je stalno bio jedan

srpski radio novinar sa svojim kasetofonom". Recite nam, kako bismo stekli predstavu o tome kako funkcioniše novinarstvo, ljudi su se bojali novinara koji su bili akreditovani kod Srba i koji su nosili sa sobom kasetofone?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, sigurna sam da bi se osećali nelagodno, ali nisam sigurna da su se baš bojali, ali osećali nelagodno, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stranicu 140 molim, kako bismo videli šta ste vi tačno govorili u vašoj knjizi 2000. godine. Na sredini stranice rekli ste da su "gradovi na Kosovu bili prepuni ljudi sredinom maja, dok van gradova nije bilo mnogo ljudi. U Kosovskoj Mitrovici, Prištini i Prizrenu bilo je mnogo Albanaca iako su mnogi bili pod pritiskom da odu i od Srba i od OVK-a, koji su želeli da se svaki Albanac pridruži egzodusu kojim je svet bio zaokupljen. Bilo je barem nekih slučajeva kada su i drugi ljudi osim srpskih snaga prisiljavali ljude da odu". Znači vi dozvoljavate da je bilo pritisaka sa raznih strana?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim molim stranicu 141. Vi kažete ovo: "Slika projektovana na zapadu u to vreme bila je da su svi etnički Albanci bili podvrgnuti masovnoj deportaciji, silovanjima i ubistvima. Ta su zla sigurno počinjena. Međutim, ja sam počela da gradim jednu više iznijansiranu sliku zato što sam ta sela videla sama, jer sam razgovarala sa nekim Albancima koji su ostali i zato što sam kasnije razgovarala sa nezadovoljnim pojedincima i pripadnicima paravojnih formacija koji su učestvovali na Kosovu". Dakle, da li ovo šta sad dalje pišete u tom paragrafu, odavde pa dalje, da je to ono šta su vama sami ti ljudi rekli da su direktno iskusili?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle vaš rezime glasi ovako: "Široko rasprostranjena brutalna ubistva srpska policija i paravojne formacije periodično su sprovodili 1998. godine. Još jedno žestoko čišćenje Albanaca počelo je početkom 1999. godine i samo se intenziviralo kada je pretnja vazдушnim napadima postala izvesna". To je znači vaša analiza. Da li se toga i dalje pridržavate?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja stojim iza toga i kao što sam i ranije rekla, nisam mogla da govorim o tome šta se ranije dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste takođe u vašem iskazu govorili o pouzdanim novinarima sa kojima ste govorili. Dva pasusa. Prvo, Pol Votson (Paul Watson) iz "Los Angeles tajmsa" (Los Angeles Times), jedini zapadni novinar na Kosovu tokom kampanje NATO bombardovanja kaže da je "glavna kampanja bila da se OVK istera jednom i zauvek, bez obzira na to kakve će biti posledice za nedužne Albance i da je ta kampanja počela druge nedelje marta i završila se 20. aprila. Tada je došlo do glavnog egzodusa izbeglica". I zatim, sledeći paragraf: "20. aprila došlo je do dramatične promene kada se prestalo sa isterivanjem ljudi, rekao mi je on". Ovo je očigledno jedan drugi novinar, ali novinar na koga ste se vi oslanjali. Jeste li vi čuli nešto o dokazima u ovom predmetu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Molim?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi kao novinar pregledali neke od dokaza iznetih u ovom Predmetu?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postoji, naime, jedan svedok koji se zove Patrik Bol (Patrick Ball) i koji objašnjava faze odlazaka ljudi i on kaže, istina ne govori o 20. aprilu, nego o 22. aprilu i kaže da bi tada mogla da bude prekretnica između dve faze. Da li vi možete da nam kažete šta je po svemu sudeći bio razlog za tu promenu koja se dogodila oko 20. aprila?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa ja mogu da se pozvati samo na ono šta mi je rekao Pol Votson i što sam ja citirala, jer ja lično tada nisam bila tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, iz razloga pravičnosti, pre nego što pređemo dalje moram da primetim da vi pri kraju tog paragrafa citirate da je on rekao, u stvari da pročitamo sve: "Oni koji su mrzeli Albance iskoristili su haos vazдушnih napada da reaguju prejako", kraj citata. Votson je takođe verovao da je postojao više od jednog razloga za izbegličku krizu. On je rekao: "Mnogi su pobjegli zato jer su isterani, ali isti broj je pobjegao jer je želeo da pobjegne pred NATO avionima, a neki su pobjegli zbog borbi između OVK-a i Vojske Jugoslavije". Dakle, to je ukratko rezime njegovog stava. A sada strana 147. Setićete se da ste vi govorili o onome šta ste videli i kako ste razgovarali sa ljudima koji su se ukrcavali u autobuse?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pretpostavljam da nemate sa sobom svoje originalne beleške o tim događajima, jer je to bilo pre dosta vremena?
SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne. Imam ih, ali ne ovde.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali vi ste imali te beleške pri ruci kada ste pisali knjigu, zar ne? Jer ste tada radili na osnovu beležaka.
SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se kako ste danas objasnili kako je očigledno bilo jasno da su se ljudi bojali OVK-a?
SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, to su nam rekli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo šta ste napisali u svojoj knjizi. Desna stranica pri dnu: "U tom trenutku", u stvari, pri vrhu "šapatom smo se dogovorili da se na brzinu razdvojimo. Ja ću Šifera i njegove pokušavati da zadržim na jednoj strani, dok llejn (Elaine) razgovara sa Albancima na drugoj strani, a onda ćemo zameniti uloge. U tom trenutku nekoliko autobusa sa destinacijom Makedonija napisanom na prednjem delu autobusa dovezlo se na trg. Albanci su se odmah trgnuli iz svoje letargije i počeli da se okupljaju oko autobusa dok su vozači gledali uz mnogo prezira prema svojim budućim putnicima. Šifer i Nebojša su se odmah našli pokraj mene čim sam pokušala da pronađem jednog Albanca koji govori engleski. Nebojša se nasmešio i rekao 'hoćete li da razgovarate sa njim? Ja ću da razgovaram?', Šifer je rekao 'gledajte, ovde nema puno policije. Niko ne maltretira ove ljude'. Tačno je da tada policije nije bilo više nego što je možete videti na londonskim ulicama, ali ja sam znala da postoji više načina da se ljudi koji ne žele da odu prisile da odu". Šta ste mislili time da kažete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, nije bilo potrebno da vidite da neko fizički gura nekoga, nego se ljudi mogu osećati toliko nelagodno da će i ovako i onako otići.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste ovde pokušali nešto da kažete o tome da je sama činjenica da su Nebojša i vaši srpski stražari i Šifer tamo bili, nešto značila?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Apsolutno, jer nama nije bilo drago što su oni sa nama i zato sam se ja vratila, a vratila se i llejn i tada smo uz pomoć Ibrahima Rugove uspeli da razgovaramo sa nekima od njih, upravo zato što nam nije bilo drago da su ti ljudi stalno sa nama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači samo prisustvo tih ljudi kontaminira ono šta vam ti ljudi sa kojima razgovarate kažu i može ih navesti da pokušaju da napuste svoje domove?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Mi nismo želeli da ti ljudi budu sa nama i na kraju smo uspjeli da razgovaramo sa ljudima i kad njih nije bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa da vidimo, prema vašoj knjizi, šta su oni rekli: "Nebojša se jednoj mladoj porodici obratio na srpskom. Ja sam pitala zašto oni odlaze, igrajući time njegovu igru. Porodica je odgovorila nešto nerazumljivo, a Nebojša je to preveo ovako 'pokušavaju da pobegnu pred NATO bombardovanjem'. Zapazila sam da llejn ozbiljno razgovara sa jednim parom koji je čekao da se ukrca u autobus. Šifer ju je takođe video, pokušao je da je dozove da dođe, a onda je otišao prema njoj. Ja sam se u međuvremenu zahvalila Nebojši, pretvarala sam se da ću se pridružiti Šiferu, ali sam onda otišla prema jednom drugom autobusu. Pitala sam da li neko govori engleski dok sam hodala pored ljudi koji su čekali da se ukrcaju na autobus. Jedan mladić je rekao 'jesi li ti sa srpske televizije?' Uspela sam njega i njegovog brata da uveriti da sam ja britanski novinar, a za njih je to značilo prijatelj NATO i Albanaca. Pitala sam ih 'zašto odlazite', odgovorili su mi 'zato što nas prisiljavaju da idemo. Policija nam je rekla da moramo da se ukrcamo na ovaj autobuse. Okrenuli su mi leđa čim su videli da mi prilazi Nebojša sa zabrinutim izrazom lica. Kad smo ponovo bili u hotelu llejn me je odvela na stranu. Ona je takođe razgovarala sa jednim čovekom koji je govorio engleski i koji je takođe rekao da su ga primorali da ode. A kad nam se pridružio Šifer, on je insistirao da ponovo ispituje tog čoveka kako bi pomogao llejn. Međutim, ovaj put kad je Šifer utvrdio da je taj čovek insistirao da on beži zbog NATO, Albanac je ljutito uzvratio, "ne, odlazim zbog policije" i llejn je rekla da je to bila jedna vrlo hrabra stvar učiniti tako nešto. Problem za sve novinare koji pokušavaju da izveštavaju o ovom delu sveta prepunim zavera i tajni je to da je na Kosovu gotovo nemoguće reći ko govori istinu. Generalni utisak koji smo stekli tog poslepodneva je to da su Albanci bili pod pritiskom da napuste zemlju". Gospođo Prentis, da li vi shvatate ili prihvatate da taj deo vaše knjige, to je čini mi se jedino mesto u vašoj knjizi gde vi upravnim govorom kažete šta su vam ljudi konkretno rekli, možda nisam u pravu, jer nisam mogao dovoljno da proučim vašu knjigu, da li prihvatate da je to drugačije od onoga šta ste nam jutros govorili?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne, jer mislim da sam jutros rekla da je jedna osoba rekla da ih je policija prisilila da odu i to se tu spominje. Ja sam

na više mesta u knjizi opširno ponovila da mene sve više i više brinulo to da sam sve više i više bila svesna toga da se činilo da su Albanci pod velikim pritiskom OVK-a da napuste Kosovo. Odgovarala sam na pitanja koja su mi postavljena. Da li sam videla da nekoga prisiljavaju? Ja nisam tamo videla da nekog prisiljavaju, ali rekla sam da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospođo Prentis, molim vas, ovo je pasus koji smo upravo pročitali. Taj pasus očigledno kaže da odgovori koje ste dobili od obojice ovih ljudi kada su mogli slobodno govoriti sa vama, kada Šifer i Nebojša nisu bili sa vama da su vam ti ljudi rekli da ih tera srpska policija. Niko nije rekao da ih tera OVK-a. To je vrlo jednostavno, zar ne?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, ja znam da sam negde isto tako citirala ljude koji su rekli da ih OVK-a prisiljava da odu.

SUDIJA BONOMI: Mogu li ja da postavim pitanje? Postoji li možda više od jednog izdanja ove knjige? Da li je došlo do izmenjenog izdanja?

SVEDOK PRENTIS: Knjiga je samo ažurirana. Sve ovo ostalo je isto. Knjiga je ažurirana kako bi mogla da se izda u mekom povezu.

SUDIJA BONOMI: Imam ovde jednu kopiju, ali izgleda da je paginacija drugačija, jer ne mogu da pronađem ove pasuse.

TUŽILAC NAJS: Nismo videli kada je ova knjiga izdata. Ova knjiga je izdata, mislim ... Izdata je 2001. godine.

prevodioci: Sudija Bonomi nije uključio mikrofون.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo sada pri dnu ove strane, to je drugi pasus o kome želim da nešto da kažete. Dolazi od Pola Votsona, jednog pouzdanog novinara koji govori o ubistvu Keljmendija (Bajram Kelmendi), advokata koji je odmah na početku NATO bombardovanje ubijen, a onda sa desne strane pri dnu vaš kolega Votson kaže sledeće: "Nekoliko dana kasnije kampanja terora dobila je još jedan zloslutni zaokret. U trenutku koji je za mene verovatno bio najbolniji trenutak rata. Iz svoje sobe na četvrtom spratu hotela čuo sam jednog muškarca kako viče sa ulice. Pogledao sam dole i video sam hiljade ljudi koje teraju jugoslovenske trupe kroz grad prema železničkoj stanici gde su ubačeni u vagone i deportovani u Makedoniju".

To govori vaš kolega koji govori o ličnom iskustvu. Nema razloga da mislimo da je to laž? Nemate razloga da sumnjate u to?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Upravo iz tog razloga sam to i uključila u knjigu. Rekla sam već ranije da nisam znala šta se dešavalo u nedeljama koje su prethodile mom dolasku ili NATO bombardovanju i samom početku bombardovanja. Već sam ranije rekla da ne mogu da govorim o tom početku, početnom periodu i upravo zato sam morala da se oslonim na priče drugih ljudi i kolega. A, ovo sam napisala u svojoj knjizi jer sam upravo htela da se čuje glas obe strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospođo Prentis, ja vas ne kritikujem. Hoću samo jednostavan odgovor na svoje pitanje. Mi pokušavamo da utvrdimo koliko je tačno i pouzdano ono što ste vi čuli iz svojih izvora. Vi ste objasnili kako su ljudi u prisustvu Šifera govorili stvari kojima se apsolutno ne može verovati i pouzdanije je ono što ste čuli kad on nije bio prisutan. Ovde nam vaš kolega Votson priča nešto šta je sam video i govori o koloni Albanaca gde je bilo po 15 ljudi u redu i verovatno 7.000 ukupno koji su svi u tišini prolazili pored njega na ulici. Pitanje je, vi ste uključili Votsona kao pouzdan izvor. Nema razloga da sumnjate u ono šta je on rekao?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nemam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Da pređemo na jedan drugi pasus na strani 159. Ovde navodite jednu priču baziranu na glasinama, na onome šta ste čuli o tome koji su razlozi za iseljavanje. Stranica 159. Nemamo vremena da čitamo, ali oni koji to hoće mogu da nađu na strani 159, na strani 160 i dalje, piše: "Ono što zapadnim gledaocima nije rečeno, to je srpska strana priče. OVK-a je postala toliko jaka 1998. godine da u neke krajeve Kosova nije moglo da se uđe, ako ste Srbin. Srpske porodice živele su bukvalno kao taoci u selima gde je bila većina Albanaca. Srpske snage, vojska, policija i zloglasne paravojne formacije bile su pod velikim pritiskom da nešto učine. To su tražili kosovski Srbi i beogradski režim. U proleće i leto 1998. godine započela je žestoka kampanja da se OVK-a protera iz pokrajine. Mnogi su pogunuli u ovim bitkama i Srbi i Albanci ". Da li stojte pri ovome?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo ste vi sami izveštavali, ponekad iz druge ruke, ali uglavnom je to od direktnih učesnika?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: “Kada je počela NATO kampanja, Srbi su intenzivirali proterivanje Albanaca i tvrdili su da su Albanci krivi što je započelo NATO bombardovanje. Jezive stvari su počinjene i mnogi Albanci su poginuli, ali Srbi sa kojima sam ja govorila su insistirali da su većina poginulih žrtve OVK-a ili da su pripadnici OVK-a.” To je sve ono šta ste čuli od direktnih učesnika?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je prilično različito od onoga šta ste ranije govorili. Takođe se treba setiti da je puno demobilisanih vojnika sa kojima ste razgovarali, da su bili vojni obveznici koji su pozvani u vojsku da se bore u vreme rata u to vreme koje je bilo kritično za beogradski režim. I oni su kritikovali i beogradski režim i zapad i njegove radnje. Ovo su opet priče iz prve ruke?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: “Svi su govorili o upadima u albanska sela koja su smatrana uporištima OVK-a. Paravojne formacije su napadale civile. Kada su ulazili u borbu, to je 1998. godina, znači u 1998. godini paravojne formacije napadaju, ubijaju žene i decu i naravno to je sve u toku napada na ono što se smatralo uporištima OVK-a.”

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Priča ovog čoveka takođe se poklapa sa pričom ovog advokata Barovića, sa kojim ste razgovarali posle u Crnoj Gori u julu. Advokat vam je rekao da živi u Crnoj Gori, da je morao da napusti svoju kuću, jer su ga isterali uniformisani muškarci, da je prebijen, da je ukrcao na jedan autobus i naređeno mu je da napusti Kosovo. Međutim, oni direktno nisu videli nikakvo ubijanje. Još uvek stojite pri tome?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Poslednja stvar iz vaših sopstvenih istraživanja. Strana 163 za Pretresno veće. Na početku strane piše: “Ukoliko bi neko bio uhvaćen, stavljena im je krpa natopljena parafinom na ruku, na vrat, na ramena da bi se utvrdilo da li su bili u kontaktu sa eksplozivom, što je glavni test da se utvrdi da li je neko koristio oružje. Oni kojima je taj test bio pozitivan izdvajani su i ubijani, rekao je taj policajac sa kojim sam razgovarala, osim ako su bili mlađi od 14 godina. Onda bi samo bili zarobljeni”. Dalje kažete

na strani 165: “Na Kosovu svi smo imali satelitsku televiziju”, to je rekla jedna osoba sa kojom ste razgovarali “svi smo imali satelitsku televiziju tako da smo znali kako se u svetu izveštava o događajima na Kosovu. Govorilo se da se dešavaju pokolji, a u stvarnosti se radilo o bitkama u kojima su učestvovala dve strane. Bilo je nepodnošljivo gledati te izveštaje. Niko nije govorio o pogibiji Srba, svi su govorili samo o Albancima koji su ubijeni u Račku, ali niko nije govorio o 250 Srba koji su kidnapovani iz Orahovca. To je tako jedna prljava, odvratna igra medija. Bilo je jasno da iz razgovora sa Srbima koji su služili u Vojsci Jugoslavije pred NATO bombardovanje”. Samo da se zaustavimo ovde. Vaš izvor informacija je jedan bivši policajac i znate iz razgovora sa njim, a znamo i iz drugih vaših pisanja da ste razgovarali sa Srbima koji su služili u Vojsci Jugoslavije pre bombardovanja?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa koliko pripadnika ste otprilike razgovarali?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Sa otprilike desetak njih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači od svih ste čuli jednu istu priču?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To su vam znači objasnili ti ljudi pred mart 1999. godine. Oni su smatrali da je ubijanje albanskih boraca prihvatljivo. Nisu mogli da razumeju zbog čega ljudi na zapadu to smatraju zločinom. Njima nije bilo shvatljivo zbog čega je pokolj nešto što podrazumeva ubijanje nedužnih muškaraca žena i dece. “Svi na nas gledaju kao na čudovišta sa nožem u ruci ili ustima, a mi imamo svoj sopstveni moralni kodeks i znamo kako da se borimo i gde je granica. Ja lično ne mogu da razumem šta je tu pokolj”. To je jedan citat u vašoj knjizi. Znači vi ovde pravite razliku između pojma pokolja i pojma odgovarajućeg adekvatnog odgovora ili reakcije na ubijanje ljudi koji su zarobljeni?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja pišem o tome šta sam čula na obe strane i naglašavam da su obe strane u oružanoj borbi ubijale ljude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne želim da bude bilo kakve sumnje u ovom pogledu, pošto ćemo se možda u budućnosti oslanjati na vaše svedočenje. Kada govorite o 20 ili otprilike toliko vojnika koji su učestvovali u onome šta je prethodilo bombardovanju, da li je to ubijanje albanskih boraca koji

su zarobljeni? Oni su govorili da je to prihvatljivo. Da li se još uvek toga držite?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Tako su mi oni rekli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 178. Na strani 178 vidimo da govorite o bombardovanju zgrade Radio Televizije Srbije. Malo dalje na toj strani kaže, malo gore, malo više “masivni projektil rascepio je zgradu u kojoj je bila Radio Televizija Srbije u centru grada i najmanje 10 ljudi je ubijeno. To su uglavnom bili mladi ljudi koji su radili u tehničkoj službi. Roditelji ovih mladih ljudi pitali su se kasnije zbog čega su ovi ljudi bili tamo, zbog čega su njihova deca bila tamo dok su direktori i rukovodstvo bili upozoreni da se drže podalje od te zgrade noću pošto se veruje da će ona biti meta bombardovanja. Ali mlađi službenici nisu upozoreni”. Da li ste to utvrdili sopstvenim istraživanjima ili ste razgovarali sa tim ljudima o kojima pišete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate kako se dalje razvijala ta priča o bombardovanju televizije?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nisam sigurna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hoćete li da pogledamo? Ovde imamo podatke da je jedan direktor državne televizije osuđen na 10 godina zatvora zato što nije pružio zaštitu tim ljudima. Formalna optužba je da je prouzrokovao ozbiljnu opasnost za javnu sigurnost, pošto ih nije evakuisao. Da, Milanović je bio član SPS-a, to je partija ovog optuženog. Ovde vidimo jednu izjavu Petkanića gde se tvrdi da je general-major Bakočević pokazao papire Marku Miloševiću na osnovu kojih je on pred prisutnima rekao da će doći do bombardovanja zgrade RTS-a, da će biti žrtava, ali da će se time ostvariti velika korist za našu državu zbog propagandnog dejstva bombardovanja televizije i pogibije ljudi. Da li znate za taj materijal o tome da je namerno dozvoljeno da ljudi poginu u zgradi RTS-a?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Pisala sam nekoliko puta o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, to je povezano sa postupcima optuženog u vezi sa ovim bombardovanjem i, naravno, svi saosećamo sa vašim problemima, ali još samo nekoliko pitanja. Vi ste rekli, to je u transkriptu, da su NATO avioni bili određene boje?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Crvene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vam kažem ili da vas sećanje vara ili jednostavno niste u pravu pošto ne postoji nijedan NATO avion koji je bio crvene boje, kao ni srpski. To nije vojna boja. Jednostavno nije moguće. Tvrđim vam da nema crvenih aviona?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam sve to isto čula i od predstavnika NATO-a. Mogu samo da vam kažem da imam film sa video kamere gde je veliki deo aviona obojen u crveno.

SUDIJA ROBINSON: Da li to potvrđuje ono šta ste videli ili vam je film prvi put omogućio da kažete da su avioni bili crveni?

SVEDOK PRENTIS: Uvek sam to znala, od trenutka kad sam ih videla, a onda sam uspela da dobijem film pre relativno kratkog vremena, pre nekih godinu i po dana, dve godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je film prvo emitovan na srpskoj televiziji?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Izvinjavam se, ali ne znam. Pretpostavljam da je to portugalska televizija, budući da taj film njima pripada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi svesni činjenice da su u ovom predmetu izvođeni dokazi i Đošanovi dokumenti iz kojih proizlazi da su srpski avioni leteli 30. aprila? Mogu da vam dam i broj dokaznog predmeta. Leteli su u 6.00.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne, nisam toga svesna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na čemu se zasniva vaša tvrdnja da nikakvi srpski avioni nisu leteli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne mogu da budem sasvim sigurna u informacije u ovom trenutku. Međutim to dolazi i sa srpske strane. Oni to tvrde, ali takođe sam slušala NATO brifinge i prilično sam sigurna da u tih poslednjih nekoliko nedelja NATO kampanje, po tvrdnjama NATO, da su oni izbacili van stroja protivvazдушnu odbranu u južnoj Srbiji i na Kosovu.

SUDIJA ROBINSON: U koliko sati se odigrao incident u kom ste vi učestvovali?

SVEDOK PRENTIS: Oko 15.00 ili 16.00.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemamo sada vremena za to, međutim NATO je objavio listu ciljeva koje je gađao dana kada ste vi bili bombardovani, ali na njoj nema ničega šta bi moglo da ima bilo kakve veze sa mestom gde ste vi bombardovani. Šta vi tačno kažete, gde ste bombardovani?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nekih osam kilometara od Prizrena na putu koji je Srbima bio strateški važan. Put je bio bombardovan i bilo bi teško smisliti razlog zašto bi srpske snage želele da unište put koji im je trebao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zapadno ili istočno od Prizrena?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Istočno. Skoro sasvim prema istoku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ukoliko mi pronađemo bilo šta što nam omogućava da prihvatimo tvrdnju svedokinje u vezi sa tim, mi ćemo to da učinimo, međutim naša istraživanja do sada nisu urodila plodom. Vi takođe kažete da su NATO avioni leteli vrlo nisko. NATO avioni su leteli veoma visoko, ali su možda srpski avioni želeli da lete nisko kako bi bili zaštićeni terenom. Da li je možda moguće da je to bombardovanje izvršila srpska avijacija?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja mislim da je to gotovo nezamislivo. To ne mogu da zamislim. Ali NATO avioni su leteli visoko sve do poslednjih nekoliko nedelja, a onda budući da su rekli da su izbacili iz stroja sve protivvazdušne instalacije, onda su oni sami rekli da su isto tako počeli da lete niže kako bi smanjili kolateralnu štetu koja je prema njihovim rečima bila neizbežna, a kada su bili prisiljeni da lete na većim visinama. Sam NATO je rekao da su oni počeli da lete mnogo niže kako bi na najmanju moguću meru smanjili kolateralnu štetu, ali glavni razlog je to što ja ne mogu da smislim zašto bi Srbija želeli da unište svoju glavnu rutu za snabdevanje. Na tom putu u blizini bila su dva tunela. I oni su ciljali te tunele, jer ako srušite taj tunel, onda putem ne može da se prođe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, dokazi o tome da je Vojska Jugoslavije obavljala letove 30. aprila je dokazni predmet 321, tabulator 6. Vi ste takođe rekli da su i u Sarajevu zbog nekog razloga na vas ciljali, da je to bilo inscenirano bombardovanje na neki način. Zašto to kažete?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Rekla sam da sam sumnjala da je to moglo da bude inscenirano bombardovanje, jer sam tada već imala velike rezerve prema Markalama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo. Vrlo kratko, Markale. Članak u Špiglu vi niste doneli sa vama, zatim u *Jane's Defence Weekly* ništa nije objavljeno. To je jednostavno neko vama iz tog časopisa rekao da je to tako napravljeno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, imam veoma detaljan intervju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali, čekajte. Vi ovde niste doneli ništa ni od radnog materijala, ni od te analize. Prema tome, mi ovde ne možemo time da se bavimo, gospođo Prentis?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam razgovarala sa dovoljno eksperata, ne nužno eksperata zaraćenih strana u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas odgovorite na pitanje, jer mi se ovde bavimo dokazima. Vi ovde niste doneli ništa šta bi nama moglo da kaže šta je to radio taj ekspert *Jane's Defence Weekly* zaključio? Mi to ovde ne znamo.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Imam beleške. Pre nego što sam došla ovamo pitala sam da li treba nešto da ponšem. Rečeno mi je, "ne". Uzgred budi rečeno, ja sama ne mogu da nosim prtljag. Da sam donela sve ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemamo dovoljno vremena.

SUDIJA ROBINSON: Dozvolite svedokinji da završi.

TUŽILAC NAJS - PITANJE: U redu.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da sam znala koja bi dokumentacija mogla da bude od vrednosti ovom Sudu, ja bih to i donela. Više sam nego jednom unapred pitala da li treba da donesem nešto sa sobom, a što se odnosi na neke konkretne incidente. Količina materijala koju imam, koja se odnosi na sve vreme koje sam provela u bivšoj Jugoslaviji ispunila bi više od prtljažnika automobila. To nisam mogla da donesem sa sobom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite da idemo dalje. Taj analitičar iz *Jane's Defence Weekly* nije sam objavio taj svoj izveštaj, zar ne?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne znam da li jeste ili nije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste takođe izneli implikaciju da Dejvid Oven takođe na neki način zna za neki materijal koji pokazuje da je bomba bila pričvršćena ispod štanda i da britanska Vlada takođe na neki način ima

dokaza za to. Da li vi to tvrdite i da li vi takođe tvrdite da su obe te institucije prikriale tako važne dokaze?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, ja definitivno sugerišem da su ti dokazi prikriveni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko i zašto?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Prikriale su ih zapadne vlade zato, meni se čini da jedna od najjasnijih indikacija onaj pismeni odgovor mom ocu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onaj koji niste doneli sa sobom, tako da ne znamo šta tamo zapravo piše?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam tražila od Doma lordova da to pošalje... Da pošalju kopije ovom Sudu i gospodinu Miloševiću, odnosno njegovim advokatima i ja sam znala da ću doći ovde tek 36 sati pre nego što sam došla. Odmah sam ih pitala. Činjenica da to još nije došlo je nešto na šta ja ne mogu da odgovorim. Ja sam to tražila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još par pitanja, ali prvo nešto o završnoj temi. Vi znate da ste sve vreme dok nisam počeo da vam postavljam pitanja ovde svedočili u prilog ovom optuženom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam samo odgovarala na njegova pitanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vam kažem da kad pogledamo vašu knjigu, efekat vaših odgovora, pogotovo ako gledamo ono šta kažete kako ste intervjuisali ljude koji su odlazili sa Kosova, da je onda učinak vaših pitanja različit od onoga šta ste vi odgovarali optuženom?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam odgovarala na pitanja koja su mi postavljena. Uvek sam pokušala da iznesem što je moguće više strana. To je veoma teško i ja sam uvek pokušavala da dam citate ljudi koji su bili na licu mesta kada ja nisam bila na licu mesta. Ne mislim da je bilo koji od zapadnih novinara video bilo koju od bitaka koje su se odigrale na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, takođe na stranici 25 vaše knjige kažete, nemamo vremena to da čitamo, da vam je optuženi pokušao da pomogne nakon bombardovanja. I kažete: "On verovatno to nije radio samo iz humanitarnih razloga, budući da je naš incident bio dobar pogodak za njegovu propagandnu mašinu".

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, to sam rekla.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon što je uhapšen, vi ste bili prva novinarka koja je uspela da intervjuiše njegovu ćerku?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pojma nemam da li sam bila prva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali sigurno odmah nakon hapšenja?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne odmah nakon hapšenja. Mislim, vidite, bilo je to samo pre nekoliko godina, ali mislim da to nije bilo odmah nakon hapšenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Vas optuženi oslovljava kao intelektualku, drugačije se to kaže na engleskom.

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da, to je istina. Ja sama sebe ne nazivam intelektualkom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ali vi ste osoba koja je zainteresovana za to područje, pa bih želeo da pogledate sledeći citat iz knjige Rebeke Vest (Rebecca West) "Crno jagnje, sivi soko" (Black Lamb and Grey Falcon). Da, pogledajte, dakle, ovaj pasus. "Britanska autorka Rebeka Vest dobro je opisala nedostatak objektivnosti i tendencije da se zauzimaju strane koje njeni sunarodnici u svojim pisanjima o Balkanu pre više od 50 godina". Citat: "Englezi, humanitarci, reformisti, stalno su odlazili na Balkansko poluostrvo da bi ustanovili ko koga maltretira i zbog same prirode svoje perfekcionističke vere nisu uspeli da prihvate groznu hipotezu da zapravo svi maltretiraju sve i svi su se vratili sa Balkana uvereni da grozni ljudi uvek maltretiraju nevine". Da li prihvatate da se to može odnositi i na vaše iskustvo, na to što ste bombardovani i da ste se i vi našli u raljama tog sindroma?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ja sam više puta u mojoj knjizi rekla i više puta sam ovde rekla, u svakom članku koji sam napisala da su sve strane žrtve, da su sve strane i počinile grozna zlodela. Vi ste ovde nešto citirali iz moje knjige u tom smislu. Ja imam taj stav već jako dugo vremena i imala sam ga i mnogo pre nego što je moj vozač ubijen. Moj se odnos ni za nijansu nije izmenio. Moj je odnos vrlo jasan o svemu onom šta sam napisala, od prvog izbijanja neprijateljstava u bivšoj Jugoslaviji.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, nisam siguran da li gospodin Milošević želi dodatno da ispituje, ali ako želi, mislim da moramo da mu damo vremena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedno činjenično pitanje. Vi ste rekli da je selo Rečane selo u kom žive Turci?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je blizu Prizrena. Negde južno, jugoistočno?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Da. Blizu Prizrena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi kažete da su to ljudi koji govore turski jezik. Jeste li vi čuli kako oni govore turski ili su vam to rekli?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Nosili su odeću turske manjine i činilo se da govore turski. U svakom slučaju nisu govorili albanski.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako ste bili u pravom selu, u Rečanu žive Goranci. To su bosanski Muslimani. Oni govore BHS. Niste li to shvatili?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Pa, izgleda da nisam. Rečeno mi je da su to Turci i oni sami ...

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Gospodine Miloševiću, imate li dodatnih pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imam samo jedno činjenično pitanje. Gospođo Prentis, kada ste vi bili bombardovani? Sećate li se datuma?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: To je bilo u maju, 30. maja čini mi se, 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 30. maja 1999. godine. Da li ste primetili da vas je gospodin Najs stalno pitao o 30. aprilu. Dakle da li je to 30. maj ili 30. april?

SVEDOK PRENTIS – ODGOVOR: Ne, nisam primetila to. Bio je sigurno maj. Ili je bio poslednji dan maja ili je bio preposlednji. Na kraju maja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospođo Prentis, ovim je vaše svedočenje završeno. Hvala što ste došli na Međunarodni krivični sud da svedočite. Sada ste slobodni. Dokazni predmeti?

TUŽILAC NAJS: Knjiga treba da bude uvedena kao dokazni predmet ili u celini ili delimično. U vašim sam rukama. Ona je već na engleskom, tako da nam ne treba prevod, osim ako ne želimo da opterećujemo prevodilačku službu.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Takođe i članak iz 1993. godine o logorima u Bosni.

SUDIJA ROBINSON: Rekli ste za knjigu da se uvede delimično ili u celini. Šta vi imate da kažete na to, gospodine Miloševiću. Da li treba knjiga da se uvede samo delimično, oni delovi koje smo obrađivali ili u celini?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, pošto se ja zbog vremena nisam služio knjigom, a pošto je gospodin Najs birao prilično selektivno i jednostrano citate iz knjige, mislim da bi se morala uvesti u celini, da bi se videlo šta je pisala ...

TUŽILAC NAJS: Ne ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... autorka ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja neću da tolerišem komentare ovakve vrste od optuženog. Nisam bio selektivan. Naprotiv, bio sam veoma pažljiv da predstavim obe strane i vrlo je velika šteta da kao i sa mnogim drugim svedocima, ovaj materijal nije bio uručen nama unapred, tako da možemo da ga proučimo malo detaljnije.

SUDIJA ROBINSON: Onda ćemo uvesti knjigu u celini.

TUŽILAC NAJS: Kao i članak iz 1993. godine o logorima u Bosni.

SUDIJA ROBINSON: Da i on će da bude uveden.

TUŽILAC NAJS: Što se tiče ovog drugog materijala o RTS-u, to je materijal koji je svedokinja prihvatila kao poznat materijal i mislim da to takođe treba da uđe u naš spis.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nisam shvatio da je svedokinja prihvatila materijal. Ona je prihvatila svoju knjigu, a materijal o RTS-u koji je potpuno nebulozan nije mogla da prihvati, jer ona to ne zna. To nije tačno.

SUDIJA ROBINSON: To nećemo da uvedemo u spis.

sekretar: Časni Sude, knjiga pod naslovom "Rat jedne žene" biće dokazni predmet 940, a članak iz 1993. godine biće dokazni predmet 941.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Prekidamo sa radom do ponedjeljka u 9.00.

Fond za humanitarno pravo